

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
FRANSIZCA MÜTERCİM VE TERCÜMANLIK BİLİM DALI

Çevirmen Eğitiminde Müziğin Öğrenci Kaygısına Etkisi

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Gül ÖZAVCI YAPICI

Danışman

Doç. Dr. Yusuf POLAT

Temmuz-2020
KIRIKKALE

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
FRANSIZCA MÜTERCİM VE TERCÜMANLIK BİLİM DALI

Çevirmen Eğitiminde Müziğin Öğrenci Kaygısına Etkisi

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Gül ÖZAVCI YAPICI

Danışman

Doç. Dr. Yusuf POLAT

Temmuz-2020
KIRIKKALE

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum *Çevirmen Eğitiminde Müziğin Öğrenci Kaygısına Etkisi* adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu beyan ederim.

14 Temmuz 2020

Gül Özavcı Yapıcı

Değerli eşim Ahmet Muhammet'e

ÖN SÖZ

Bu tezin yazımında birçok kişinin önemli katkıları oldu. Onların katkıları olmasaydı bu çalışma eksik kalabilirdi.

Bu kişilerden ilki tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Yusuf POLAT olup kendisine bana her zaman nezaket ve rahatlatıcı tavrı ile rehberlik edip, engin bilgisini benden esirgemediği için teşekkürlerimi sunarım.

Lisans eğitimimin ilk yılından bugüne kadar bana güvenen, her daim destek olan, akademik hayata adım atmamda öncülük eden ve bu tez çalışmasında bana ilk güvenen kişi olan çok değerli hocam Sayın Doç. Dr. Duran İÇEL'e sonsuz teşekkürü borç bilirim.

Beni tek bir kez dinleyerek aslında ne araştırmak istediğimi anlayan ve eksik kalan tarafım, yani müzik bilgimi tamamlamak için bilgilerini benimle koşulsuz şartsız paylaşan Sayın Prof. Dr. Öznur ÖZTOSUN ÇAYDERE'ye minnettarlığımı sunarım.

Tez yazım aşamasında sonu gelmeyen sorularımı her daim gülyüz ile cevaplandıran ve hiçbir manevi desteği esirgemeyen çok kıymetli bölüm hocalarım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Bayram KÖSE, Sayın Dr. Öğr. Üyesi Zeynep BAŞER'e ve motivasyonum her düştüğünde güvence veren sözleriyle beni yüreklendiren mesai arkadaşlarım Dr. Arş. Gör. Caner ÇETİNER, Arş. Gör. Mehtap ARAL ve Arş. Gör. Selim OZAN ÇEKÇİ'ye çok teşekkür ederim.

Keman çalmayı bana öğreterek küçüklük hayalimi gerçekleştiren, en kaygılı dönemlerimi müziği ve sesiyle atlatmamı sağlayan ve bu tezin fikir babası olan hocam Sayın Mert YETİK'e teşekkür etmek isterim.

Manevi desteğini benden bir an dahi esirgemeyen, başarının sadece akademik olarak değil aynı zamanda manevi olarak da kazanılması gerektiğini her daim duruşu, tavrı

ve eğlenceli anlatımıyla öğreten Sayın Dr. Öğr. Üyesi Murat İNAL hocama en derin teşekkürlerimi sunarım.

Arkadaşlarım Satı Nur YILAL, Hanım Zeynep SEMERCİ, Serpil ERYİĞİT, Yurdağül YILMAZ ve Lütfullah DÜZ' e hep yanımda oldukları için teşekkür ederim.

Hayatları boyunca çocuklarının en iyi eğitimi alabilmesi için çalışan ve kendinden emin, doğru, dürüst ve başarılı birer birey olmamızı sağlayan kıymetli Babam Ahmet ÖZAVCI ve Annem Yeter AKÇİN ÖZAVCI' nın yanı sıra, hayatımın neşeleri, kardeşlerim Ayhan ÖZAVCI ve Zeynep ÖZAVCI' ya sonsuz teşekkür ederim.

Son olarak, tanıştığımız ilk günden bu yana benden hiçbir desteğini esirgemeyen, yarım kalan tahsilimi tamamlamamda en büyük rolü oynayıp hep yanımda olan hayat arkadaşım, değerli eşim Ahmet Muhammet YAPICI' ya sonsuz teşekkür ederim.

ÖZ

Bu araştırma, aktarım alt edinci çerçevesinde çeviri öğretimi alan öğrencilerin çeviri üretimleri ile kaygı arasındaki ilişki olup olmadığı değerlendirildikten sonra, klasik müzik dinleyen öğrencilerin çeviri üretimlerinde nitelik bakımından bir değişiklik olup olmadığının incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla, Kırıkkale Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Anabilim Dalında öğretim gören öğrencilere ilk olarak sessiz ortamda çeviri yaptırıldıktan sonra klasik müzik eşliğinde çeviri yaptırılmıştır. Bu iki uygulamadan elde edilen verilerin SPSS 15.00 programında analiz edilmiş ve ANOVA, t-testi analizleri kullanılmıştır.

Araştırma bulgularında uygulama öncesi kendini kaygılı hisseden öğrencilerin neredeyse tamamının kendilerini müzikli uygulamadan sonra rahatlamış hissettikleri gözlemlenmiştir.

Araştırmada elde edilen diğer önemli bir sonuçta, klasik müzik eşliğinde üretilen çeviri ürünlerinin sessiz ortamda üretilen ürünlerden aktarım alt edincinin dört temel koşulu olan dilbilgisel doğruluk, kullanılabilirlik, yerindelik ve erişilebilirlik açısından daha nitelikli olmalarıdır.

Anahtar Kelimeler: Çeviri, Çeviribilim, Çeviri alt edinçleri, Klasik müzik, Kaygı

ABSTRACT

This research was conducted to examine first if there is a relationship between translation productions of students who received translation education within the framework of translation sub-acquisition and anxiety and secondly if there is a change in the quality of translation productions of students listening to classical music during the translation process. For this purpose, students who were trained at Kırıkkale University, Faculty of Science and Literature, Department of French Translation and Interpretation, were first asked to translate a text in a silent environment, and then in an environment where they were exposed to classical music. The Data obtained were analyzed with the SPSS 15.00 program and ANOVA, t-test were also used.

In the research findings, it was observed that almost all of the students who felt anxious before the first experiment felt relieved after the experiment with music.

Another important result obtained in the research is that translation products produced with classical music are more qualified than products produced in silent environment in terms of grammatical accuracy, usability, availability and accessibility, which are the four basic conditions of translation sub-acquisition.

Keywords: Translation, Translation Studies, Translation Sub-Acquisition, Anxiety

KISALTMALAR

SOÇM : Sessiz Ortamda Çevrilen Metin

MEÇM: Müzik Eşliğinde Çevrilen Metin

DİAOBÇ: Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Çerçevesi

KBF: Kişisel Bilgi Formu

TABLULAR

Tablo 1: Örneklem Grubunun Cinsiyet, Yaş ve Öğrenim Gördükleri Sınıf Dağılımları	29
Tablo 2 : Örneklem Grubunun Kaygı Durumuna İlişkin Veriler.....	30
Tablo 3: Örneklem Müzik Eğitime İlişkin Veriler.....	31
Tablo 4: Örneklem Müzik Dinleme Alışkanlıkları İlişkin Veriler.....	31
Tablo 5 : Örneklem Metinlerin Zorluk Derecesine İlişkin Görüşleri	32
Tablo 6: Örneklem SOÇM ve MEÇM Sonrasında Duygu Durumu Değişikliklerine İlişkin Veriler	32
Tablo 7: Örneklem Duygu Durumu Değişikliğinin Sebebine İlişkin Veriler	33
Tablo 8: Örneklem Hangi Uygulamada Daha Rahat Hissettiklerine İlişkin Veriler	34
Tablo 9: Müziğin Örneklem Üzerinde Etkisine İlişkin Veriler.....	34
Tablo 10: Örneklem oluşturan öğrencilerin SOÇM ve MEÇM'den aldıkları notlara ilişkin veriler	35
Tablo 11: Müziksiz ve Müzikli Olarak Yapılan Çeviri Değerlendirmelerine Yönelik Paired Sample T-Testi Sonuçları	36
Tablo 12: Klasik Müziğin Duygu Durumları Üzerinde Yarattığı Etkisi Ve Elde Ettikleri Puanlar Arasındaki İlişkiye Yönelik ANOVA Sonuçları	37

ŞEKİLLER

Şekil 1 : Çevirinin Düzlemleri.....	2
Şekil 2: Göstergelerarası Çeviri Örneği.....	13
Şekil 3: Çeviri Sürecinin İç ve Dış Bileşenleri.....	14
Şekil 4: James Holmes'un Çeviri Araştırmaları Çizelgesi	15

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	I
ÖZ	III
ABSTRACT.....	IV
KISALTMALAR.....	V
TABLOLAR	VI
ŞEKİLLER	VII
İÇİNDEKİLER.....	VIII
GİRİŞ.....	1
I. TEZİN KONUSU	4
II. TEZİN AMACI	5
III. TEZİN ÖNEMİ	5
IV. ARAŞTIRMA SORULARI VE VARSAYIMLARI.....	6
V. YÖNTEM	6
VI. VERİ TOPLAMA VE ÇÖZÜMLEME TEKNİKLERİ	7
VII. ARAŞTIRMA EVRENİ, ÖRNEKLEM VE SINIRLILIKLAR.....	9
VIII. GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİK.....	10
BİRİNCİ BÖLÜM	12
ÇEVİRİ VE ÇEVİRİBİLİM	12
1.1. ÇEVİRİDEN ÇEVİRİBİLİME.....	12
1.2. ÇEVİRİBİLİM ÇALIŞMA ALANI VE SINIRLARI.....	14
1.2.1. Kuramsal Çeviri Araştırmaları	16
1.2.2. Betimleyici Çeviri Araştırmaları	17
1.2.3. Uygulamalı Çeviri Araştırmaları	18
1.3. ÇEVİRİ EDİNCİ.....	19
İKİNCİ BÖLÜM.....	22
ÇEVİRİ EDİMİ, KAYGI VE MÜZİK İLİŞKİSİ.....	22
2.1. ÇEVİRİ VE KAYGI.....	22
2.2. MÜZİĞİN İNSANLAR ÜZERİNE ETKİSİ	23
2.3. MÜZİK VE YABANCI DİL ÖĞRENİMİNDEKİ ETKİSİ.....	25
2.4. Müziğin Çeviri Üzerine Etkileri.....	27
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	29

ARAŞTIRMA SONUÇLARI	29
3.1 VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ	29
3.1.1. Örneklem İlişkin Bilgiler.....	29
3.1.2. Örneklem Grubunun Kaygı Durumu.....	30
3.1.3. Örneklem Grubunun Müzik Eğitimi ve Müzik Dinleme Alışkanlıkları	30
3.1.4. Geriye Dönük Sormaca Verileri.....	31
3.2. BULGULAR	34
3.3. TARTIŞMA	37
3.4. SONUÇ VE ÖNERİLER	39
5. KAYNAKÇA	41
EKLER	44

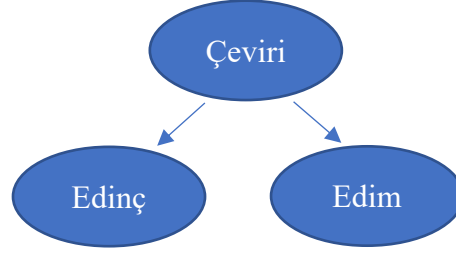

GİRİŞ

Çeviri gerek sözcük olarak gerekse de eylem olarak iç içe geçmiş karmaşık bir kavramlar ağını ifade eder. Nitekim, sözcük olarak çeviri, bir yandan belli bir ürüne yönelik niteliği (çeviri ürün), öte yandan bir eylemin adını (çeviri eylemi) imler. Bu karmaşıklık yalnızca Türkçeye özgü değildir, Fransızcadaki *traduction* ve İngilizcedeki *translation* sözcükleri de aynı çok anlamlılığa sahiptir.

Eylem olarak ele alındığında girdi, çıktı, süreç ve çevirmene ek olarak okur, sipariş veren ve eleştirmen gibi yine karmaşık bir çoklu ilişkiler kümesi ile karşılaşılır. Kuşkusuz bu bileşenlerin bir bölümü çeviri ile doğrudan ilişki içerisinde iken bir bölümü ise dolaylı bir ilişki içerisinde. İlk dört bileşen (girdi, çıktı, süreç ve çevirmen) kuşkusuz diğerlerine göre çeviri ediminin kurucu bileşenlerindedir.

Çeviri bir eylem olarak insana özgü dil edincinin üzerinde yer alan bir edindir. Çünkü özünde dil edinci, dil dışı dünyanın nesne ve eylemlerinin dilsel göstergeler aracılığıyla bir başka dizgeye aktarılması, diğer bir deyişle oldukları şeyden bütünüyle farklı bir dizgeyle yeniden yaratılması, bir göstergeler ağına çevrilmesidir. Diğer bir deyişle, insan, dil edinci veya yetisi sayesinde bir şeyin yerine bir şey koyarak simgesel bir dünya tasarlayabilme yetisinin bir sonucu olarak dili geliştirebilmiştir. Dillerin çeşitliliğinin bir sonucu olarak da bu diller arasında benzerlik, koşutluk veya denklik gibi kimi ilişkiler kurarak dilsel gösterge dizgeleri arasında simgesel dönüştürme işlemleri, yani çeviri yapabilme becerisini geliştirmiştir. Bu yönüyle çeviri edinci tıpkı dil edinci gibi içkin, durağan, gücül bir edinci ifade ederken, bu edincin harekete geçirilmesi ile bir edime dönüşür. İnsan türünün dilsel herhangi bir engeli olmayan tüm bireylerinin sahip olabildiği bu genel edinç, tek tek bireyler tarafından harekete geçirildiğinde bireysel, devingen, somut ve geliştirilebilen niteliği ortaya çıkar. Görselleştirerek sunmak gerekirse, çeviri başlığı altında bir yanı edinci diğer yanı edimi imleyen iki karşıt, fakat birbirini içeren düzlemle karşılaşırız:

Şekil 1 : Çevirinin Düzlemleri

Her insan çeviri edincine sahip olmakla birlikte kimileri edim düzleminde çeviriyi zevk için veya bireysel kullanım için yaparken kimileri maddi kazanç sağlamak amacıyla, diğer bir deyişle, meslekî amaçlarla yapar. Birincisine amatör, ikincisine profesyonel çevirmen dendiği bilinmektedir. Amatör çevirmen ile profesyonel çevirmen arasındaki fark yalnızca çeviri ediminin maddi karşılık bekleyerek ya da beklemeden yapılmasıyla sınırlı değildir. Çünkü profesyonel çeviri edinci başta iki dil edinci olmak üzere, metin, konu, aktarım, kültür alt edinçlerini de içeren bir dizi alt edinçte ileri düzeyde yetkinliği gerektirir.

Sıralanan alt edinçler arasında sıradüzensel bir ilişki bulunmamakla birlikte, bunlardan olmazsa olmaz nitelikteki ilk edinç iki dil alt edincidir. Diğer bir deyişle, çevirmen adayı en az iki dilde belli derecede yetkinlik düzeyine sahip olmak zorundadır. Nitekim, yabancı dil öğreniminin çevirmen eğitimi programlarında önemli bir rol oynadığı yadsınamaz bir gerçektir. Bu gerçeğin bir sonucu olarak, çevirmen eğitimi verilen programlara kayıt olan öğrencilerden, ana dilleri kadar seçmiş oldukları hedef dilde de yüksek seviyede bir yeterliliğe sahip olmaları beklenmektedir.

Buna karşılık, ülkemizde bu beklentinin, elinizdeki araştırma temelinde ele alındığında özellikle Fransızca eğitim verilen programlarda karşılanması konusunda sorunlar bulunduğu bilinmektedir. Polat ve Özavcı Yapıcı (2020) farklı üniversitelerde farklı bölüm ve sınıflarda Fransızca öğrenmekte olan 201 öğrenci ile yaptıkları bir araştırmada, hazırlık biriminde bu dili öğrenen öğrencilerin lisans programının birinci sınıfına geçtiklerinde C1 seviyesinde olmaları beklenirken en fazla B1 seviyesine ulaştıkları saptamasında bulunmakta, hazırlık sınıflarının süre bakımından beklenen

seviyeye ulaşmada yeterli olmayacağından, lisans programının ilk iki yılının yabancı dilde C1 seviyesine ulaşılmasını hedefleyecek şekilde düzenlenmesini önermektedirler. Benzer bir çalışmada Li (2000), Hong Kong’da çeviri eğitimi alan öğrencilerin üniversiteye başlamadan Çince ve İngilizce dillerinde yeterli oldukları konusundaki varsayımın doğru olmadığını belirtmiştir.

Çeviri edimi, genel olarak “bir girdisi, bir çıktısı, bir de merkezi eyleyeni bulunan düzenli işlemler dizisi” (Guidère, 2016: 16) olarak tanımlanır. Girdi ile kaynak metin, çıktı ile erek metin, düzenli işlemler dizisi ile çeviri süreci, merkezi eyleyen ile çevirmen belirtilmektedir. Merkezi eyleyen, çeviri süreci boyunca girdiden hareketle çıktıyı oluşturmaya, her ikisi arasında olabildiğince anlamsal ve biçimsel denklik sağlamaya çalışır. Çeviri süreci bireysel ve zihinsel bir süreci ifade eder. Süreçte merkezi eyleyenin, diğer bir deyişle çevirmenin cinsiyeti, yaşı, maddi olanakları, eğitim düzeyi gibi etkenlerin yanı sıra öz güven, kaygı, duygusal zekâ ve genel kaygı düzeyi gibi birtakım ruhsal değişkenler devreye girer.

Çevirmen eğitimi yukarıda sunulan genel çerçevede ele alındığında, yabancı dil öğretimi ve çeviribilimin kuramsal çeviribilim alanına karşıt konumda yer alan uygulamalı çeviribilimin kesişim noktasında yer almaktadır. Gerek yabancı dil öğretimi gerekse de çevirmen eğitimi çok sayıda değişkenin farklı düzeylerde etkilediği süreçlerdir. Yukarıda çeviri süreci bağlamında sıralanan bu değişkenlerden bir bölümü çevirmen adayına bağlı değişkenler (yaş, cinsiyet, artalan bilgisi, özgüven, vb.) olup kaygı bunlar arasında özel bir yere sahiptir.

Çünkü çeviri süreci, sonunda ikinci veya üçüncü kişiler tarafından başarılı bulunması beklenen bir süreç olduğundan, çevirmen adayı öğrenciler yukarıda sıraladığımız etkenlerden özellikle kaygıya maruz kalır. Çevirmen eğitimi alan öğrencilerde görülen bu kaygı durumunun genel olarak yabancı dil kaygısından meydana geldiği düşünülmektedir.

Türk Dil Kurumu’nun Büyük Türkçe Sözlüğü (2020) kaygıyı “genellikle kötü bir şey olacakmış düşüncesiyle ortaya çıkan ve sebebi bilinmeyen gerginlik duygusu” olarak tanımlamaktadır. Brown (2000: 148) ise Spielberg’in (1983: 1) otonom sinir sisteminin uyarılması ile bağıntılı korku, hayal kırıklığı, endişe, huzursuzluk,

güvensizlik, kendinden şüphe veya endişe gibi duygular olarak tanımladığı kaygının, ikinci dil ediniminde önemli bir duygusal rol oynadığını belirtmektedir. MacIntyre'in (1999) *duruma özgü* bir kaygı biçimi olarak sınıflandırılan yabancı dil kaygısı Horwitz ve Cope (1986: 128) tarafından dil öğrenme sürecinin benzersizliğinden kaynaklanan ve dil öğrenim sınıfı ile ilişkili kendine özgü algılar, inançlar, duygular ve davranışlar olarak tanımlanmaktadır.

Yabancı dil öğrenimi/öğretimi alanında yabancı dil kaygısı en çok araştırılan konulardan iken çevirmen aday öğrencilerin çeviri yaptıkları anlarda kaygı hissettiklerini sıkça belirtmelerine rağmen, çevirmen eğitiminde kaygı konusunda yapılan araştırmalar sayıca fazla değildir (Yan & Wang, 2012). Bu çalışmada yukarıda sıralanan değişkenlerden özellikle kaygıya ve kaygının çeviri sürecindeki etkisine odaklanılmaktadır. Bu amaçla, öncelikle çeviri edimini ve temel bileşenlerini inceleme konusu yapan çeviribilim hakkında genel bilgiler sağlanmakta, araştırmaya ilişkin kuramsal çerçeve ortaya konmaktadır. Bu çerçevede, çeviribilimin kuramsal bilgi ve bulgularının uygulama alanı durumundaki uygulamalı çeviribilim hakkında bilgi verilmekte, çevirmen eğitimi süreci betimlenmektedir. Aynı kapsamda, çeviri edimi sırasında çevirmeni etkileyen değişkenler ile müziğin kaygı üzerindeki etkisi üzerine bilgiler verilmektedir.

Araştırmanın ikinci aşamasında, Kırıkale Üniversitesi Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Anabilim dalında çeviri eğitimi alan öğrencilerinde var olan kaygı durumu üzerinde klasik müziğin bir etkisi olup olmadığı araştırılacaktır.

I. TEZİN KONUSU

Türkiye'de çevirmen eğitimi özellikle Fransızca Türkçe dil çiftinde bir yanı sıra yabancı dil öğretimi, diğer yanı sıra çevirmenlik mesleğinin yeterliliklerinin kazandırılması sürecini içerir. Her iki alanda da ortam, araç, öğretmen, yöntem ve öğrenci kaynaklı değişkenler önemli ölçüde rol oynar. Bu tezdeki genel konu çevirmen eğitimi sürecinde öğrenci kaynaklı değişkenlerden olan kaygıdır. Kaygının yokluğu, diğer bir deyişle kaygısızlık ile aşırı kaygının genel olarak öğrenim sürecinde olumsuz etkileri olduğu bilinmektedir. Çevirmen eğitimi sürecinde öğrenci üretimleri önemli

bir yer tutar. Çünkü öğrenciler sıklıkla çeviri yapmak durumunda kalırlar ve bu üretimleri de çeşitli biçimlerde değerlendirilir. Değerlendirme sırasında öğrenci üretimleri üzerinde kaygının etkisi çoğunlukla göz önünde bulundurulmaz. Oysa kaygı içsel ve dışsal müdahalelerle azaltılabilen bir durumdur. Örneğin müziğin, kaygının azaltılmasında etkili olduğu bilinmektedir (Sendelbach, Halm, Doran, Miller, ve Gaillard, 2006). Sonuç olarak bu tezdeki ana konu çevirmen eğitiminde kaygı ve kaygı üzerinde etkisi bilinen müziğin ilişkisinin araştırılmasıdır. Bu yönüyle bu tezde ele alınan konu aşağıda ayrıntılandırılacak olan çeviribilim alanının uygulamalı çeviribilim alt alanına konumlanmaktadır.

II. TEZİN AMACI

Tezin öncelikli amacı çevirmen eğitimi görmekte olan öğrencilerin çeviri üretimlerindeki nitelik ile kaygı arasında ilişkinin araştırılmasıdır. Bu çerçevede ilk olarak tez kapsamında çevirinin ve çeviri edincinin alan yazındaki çalışmalar aracılığıyla betimlenmesi amaçlanmaktadır. Ardından çeviri edincinin alt bileşenleri hakkında bilgi verildikten sonra aktarım alt edinci üzerine etki eden değişkenlerden kaygı ele alınmaktadır. Aktarım alt edinci çerçevesinde öğrenci üretimleri ile kaygı arasındaki ilişki olup olmadığı değerlendirildikten sonra, müzik dinleyen öğrencilerin çeviri üretimlerinde nitelik bakımından bir değişiklik olup olmadığının araştırılması tezin diğer amaçlarından biridir. Çalışmadan elde edilecek verilerin çevirmen eğitimi sürecinde öğrencilerin kaygılarını azaltmaya yönelik farkındalık yaratması ve çevirmen eğitimi programlarında bu boyutun da göz önünde bulundurulmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

III. TEZİN ÖNEMİ

Çevirmen eğitimi süreci çok boyutlu ve disiplinler arası bir eğitim öğretim alanıdır. Süreçte rol oynayan değişkenlerin her birinin araştırılması eğitim sürecinin zaman içerisinde güncellenmesini ve iyileştirilmesini beraberinde getirecek sonuçların elde edilmesini sağlayabilecektir. Bu çerçevede kaygı ile müziğin öğrencilerin çeviri üretimleri üzerindeki etkisinin araştırılması önem taşımaktadır. Bu üç konunun

araştırılması ile elde edilecek sonuçların uluslararası alanyazında da dikkat çekici sonuçlarının olabileceği düşünülmektedir.

IV. ARAŞTIRMA SORULARI VE VARSAYIMLARI

Çalışma ile varsayım doğrulanması amaçlanmamakla birlikte şu soruların yanıtları aranmaktadır:

1. Çevirmen eğitimi görmekte olan öğrencilerin çeviri edimleri sırasındaki kaygı durumları nedir?

2. Söz konusu öğrencilerin çeviri üretimleri sırasında müziğe maruz bırakılmaları durumunda çeviri ürünlerinde nitelik bakımından farklılık oluşmakta mıdır?

V. YÖNTEM

Bu çalışmada “zenginleştirilmiş desen” veya “karma araştırma” türlerinden “tarama araştırma” yöntemi kullanılmaktadır. Toplumbilimleri alanında “(...) araştırmacılar nitel ve nicel verileri eş zamanlı olarak toplayarak nitel ve nicel verilerin birbirlerini destekleyip desteklemediğini teyit ederler” (Gürbüz & Şahin, 2014). Bu tür araştırmalar zenginleştirilmiş desen olarak da adlandırılır. Nitel ve nicel verilerin birlikte kullanılması nedeniyle “karma araştırma” adı da verilen bu araştırmalar arasında “tarama araştırmaları” önemli bir yer tutar.

Tarama araştırmalarında katılımcıların belli bir konudaki görüşleri, düşünceleri, tutumları vb. anket yoluyla elde edilen veriler aracılığıyla belirlenmeye çalışılır. Buna ek olarak, araştırma katılımcılarının ürettikleri belli dilsel ürünlerin belli nitelikleri bakımından taranması da aynı çerçevede değerlendirilir.

VI. VERİ TOPLAMA VE ÇÖZÜMLEME TEKNİKLERİ

Araştırma kapsamında veri toplamak amacıyla bilgilendirme ve veri kullanma onay belgesi de içeren bir form hazırlanmıştır. Formda bir numaralı araştırma sorusu doğrultusunda katılımcılara ilişkin kişisel bilgileri elde etmek üzere üç bölüm ve altı (6) soru içeren Kişisel Bilgi Formu (KBF) hazırlanmıştır (Ek 1). Formun ilk bölümünde katılımcıların cinsiyet, yaş, öğrenim gördükleri üniversite, bölüm ve sınıf bilgilerine yönelik çoktan seçmeli yanıtlar içeren maddeler yer almaktadır.

İkinci bölümdeki üç sorudan ilki katılımcıların duygu durumunu belirlemek üzere sorulmuştur. Soru ile katılımcılardan *enerjik, sakin, gergin, kaygılı ve diğer* seçeneklerinden birini işaretleyerek kaygı durumları hakkında bilgi vermeleri istenmiştir.

Aynı bölümdeki ikinci soru ile katılımcılara müzik eğitimi alıp almadıkları sorusu yöneltilmiş, *düşük, orta ve yüksek* seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmiştir. Bu bölümün son sorusu katılımcıların müzik dinleme alışkanlıklarını belirlemek üzere tasarlanmıştır. Katılımcılar soruya *hiçbir zaman, kitap okurken, ödev yaparken ve çeviri yaparken* seçeneklerinden birini işaretleyerek müzik dinleme alışkanlıkları hakkında bilgi vermişlerdir.

Araştırmanın ikinci sorusuna yanıt elde etmek üzere katılımcılara Fransızcadan Türkçeye çevirmeleri amacıyla iki metin verilmiştir. Sessiz ortamda (SOÇM) ve müzik eşliğinde çevrilen (MEÇM) her iki metin de Fransız yazar Alain Fournier'nin *Le Grand Meaulnes* adlı romandan alınmış kesitlerdir (EK 2, EK 3). Her iki metnin güçlük bakımından eşitliğini sağlamak üzere genel sözcük sayısı ve çeviri güçlüğü yaratabilecek sözcük sayısının birbirine yakın olmasına dikkat edilmiştir. Bu doğrultuda SOÇM ve MEÇM sırasıyla 143 ve 147 sözcük içermektedir. *Le Grand Meaulnes* adlı yapıt yabancı dil olarak Fransızca öğretimi amacıyla hazırlanmış olan Alter Ego kitap dizisi yazarlarınca Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Çerçevesi (DİAOBÇ) tarafından belirlenen altı basamaklı (A1, A2, B1, B2, C1, C2) dil düzeyleri ölçeğine göre C1 düzeyinde kabul edilmektedir. Söz konusu düzey katılımcıların

yabancı dil olarak Fransızca düzeylerine uygun olarak kabul edilmiştir. Bu uygunluk üç alan uzmanı tarafından da onaylanmıştır (EK 4).

Müzik eşliğinde çeviri etkinliği sırasında katılımcıların maruz kalacağı müzikal uyaran olarak ünlü Alman besteci Ludwig van Beethoven'ın bestelediği ve Friedrich Gulda tarafından icra edilmiş Do-diyez minör 14. Piyano Sonatı "Quasi una Fantasia" ya da bilinen ismiyle Ayıışı Sonatı'nın ilk kısmı olan Adagio sostenuto seçilmiştir. Bu seçimin yapılmasında, eserin farklı akademik çalışmalarda da kullanılmış olması (Erickson, 2006; Kaminski, 1993) ve alan uzmanları¹ tarafından da onaylanması belirleyici olmuştur. Müzik eşliğinde yapılan çeviri etkinliği süreci boyunca katılımcılara sadece bu eser dinletilmiştir.

Söz konusu veri toplama araçlarına ek olarak, ikinci araştırma sorusuna yanıt vermek üzere, çeviri çalışmasından hemen sonra katılımcılara 5 soruluk bir geriye dönük sormaca uygulanmıştır. Sormacanın ilk sorusu çevrilmek üzere verilen metinlerin zorluk derecesine ilişkin öğrenci görüşlerini belirlemek üzere sorulmuş, bu amaçla katılımcılardan *çok kolay*, *kolay*, *normal*, *zor* ve *çok zor* seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmiştir. İkinci soru kapalı uçlu bir soru olup katılımcılara müzik eşliğinde yapılan çeviri sırasında duygu durumlarında değişiklik olup olmadığı sorusu yöneltilmiştir. Bir sonraki soruya ise söz konusu değişikliğin neden kaynaklandığına yönelik katılımcı görüşlerinin alınması amacıyla yer verilmiştir.

Sormacanın dördüncü sorusu ile müzik dinleyerek ve dinlemeksizin yapılan çeviri etkinliklerinden hangisinde katılımcıların kendilerini daha rahat hissettiklerinin yanıtı araştırılmıştır. Aynı doğrultuda yer verilen beşinci soruyla katılımcıların çeviri etkinliği sırasında müzikten nasıl etkilendiklerinin veya etkilenip etkilenmediklerinin yanıtı aranmıştır (EK 5).

Yukarıda betimlenen tekniklerle toplanan nicel verilerden bir bölümü Microsoft Excell tablolarına girilmek suretiyle sıklık bakımından çözümlenmiştir. Elde edilen nicel veriler sayesinde çeviri sırasında ortaya çıkan kaygının azaltılmasında ve çeviri

¹ Kırıkkale Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi dekan vekili ve müzik bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Öznur Öztosun Çaydere, Dr. Öğretim Üyesi Akın Kumtepe ve Öğretim Görevlisi Pelin Esmergül.

ediminde verimliliğin artmasında müziğin etkisinin olup olmadığına yönelik veriler elde edilmeye çalışılmıştır.

Müzik eşliğinde ve müziksiz çevrilen metinlerin değerlendirilmesinde Colina (2009) tarafından geliştirilen ölçme ve değerlendirme ölçeğinden esinlenmiştir. Sözü edilen ölçek çeviri ürününü “hedef dil, işlevsel ve metinsel yeterlilik, uzmanlık dışı içerik anlamı ve terimbilim olmak üzere dört bileşeni değerlendirmeyi amaçlamaktadır” (Çetiner, 2019: 70). Katılımcıların ürettikleri her iki çeviri ürünü, üç nicel performans değerlendirmesinden geçirilerek notlandırılmıştır. Elli puan üzerinden değerlendirilen birinci performans, katılımcıların kaynak metni anlama, doğruluk ve dil düzeyini ölçmeyi hedeflemektedir. Otuz beş puan üzerinden değerlendirilen ikinci performans ise dilbilgisi, bağdaşıklık, bağıntı ve metin düzeni gibi bileşenleri ölçmeyi amaçlamıştır. Son performans ise noktalama, yazım gibi dilbilgisel doğruluğu on beş puan üzerinden değerlendirmek için kullanılmıştır. Toplam yüz puan üzerinden değerlendirilen bu veriler, SPSS 15.00 programındaki eşleştirilmiş örneklem t- testi (Paired Sample t-Test) aracılığı ile çözümlenmiştir.

İki gözlem kümesi arasındaki ortalama farkın sıfır olup olmadığını belirlemek için kullanılan istatistiksel bir prosedür olan eşleştirilmiş örneklem t- testinde, her bir denek veya varlık iki kez ölçülür ve gözlem çiftleri ile sonuçlanır. Bu çalışmada ise katılımcıların SOÇM ve MEÇM’den aldıkları puanlar arasındaki farka bakılmıştır. Son olarak katılımcıların klasik müziğin duygu durumları üzerinde yarattığı etki ve metin değerlendirmelerinden elde ettikleri puanlar arasındaki ilişkiyi hesaplamak amacıyla yine SPSS programı aracılığıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

VII. ARAŞTIRMA EVRENİ, ÖRNEKLEM VE SINIRLILIKLAR

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM, 2019)’nin 2019 yılı verilerine göre, Türkiye’de elli dört (54) devlet ve vakıf üniversitesi mütercim ve tercümanlık eğitimi vermektedir. Bunlardan sadece dokuzu (9) Türkçe Fransızca dil çiftinde eğitim vermektedir. Yine aynı verilere göre, sadece 2019 yılında Fransızca mütercim ve

tercümanlık bölümlerine yerleştirilen 448 öğrenci bu çalışmanın evrenini oluşturmaktadır.

Kırıkkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Batı Dilleri ve Edebiyatlar Bölümü Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Anabilim Dalı'nda ise birinci sınıftan dördüncü sınıfa kadar tüm kademelerde toplam 351 öğrenci aktif olarak eğitim almaktadır. Bu öğrencilerden 36'sı rastgele örnekleme yoluyla seçilmiş ve araştırmanın örnekleme bu yolla belirlenmiştir. Bu tercihin yapılmasındaki temel gerekçe topluluğun kolay ulaşılabilir olması olmuştur. Dolayısıyla, araştırmacının da görev yapmakta olduğu Kırıkkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Batı Dilleri ve Edebiyatlar Bölümü Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Anabilim Dalı ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıflarında öğrenim gören öğrenciler gönüllü olarak örneklem grubunda yer almışlardır.

Örneklem topluluğu yirmi ile yirmi sekiz yaşları arasındaki otuz altı (36) öğrenciden oluşmaktadır. Bunların yirmi altısı (26) kız, onu (10) ise erkektir. Belirtilen sınıflarda öğrenim gören bütün öğrenciler araştırmaya katılmaya davet edilmiş, fakat katılım zorunlu kılınmamıştır. 23 Mayıs 2019 tarihinde gerçekleşen ve yaklaşık yüz dakika süren araştırma uygulamasında katılımcılara veri kullanma onay formu ve KBF, SOÇM, MEÇM ve bir Geriye Dönük Sormaca verilmiştir².

VIII. GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİK

Akademik çalışmalarda kullanılan araçlarda iki özelliğin olması beklenmektedir. Bu özelliklerin ilki geçerlilik diğeri ise güvenirliktir. Ergin'e (1995: 125) göre "Her ölçme aracı geçerlik ve güvenirlilik özelliğinin her ikisini birden taşımalıdır."

Bu çalışmada, Colina tarafından 2008 yılında yayınlanan fakat 2009 yılında revize edilen çeviri aracından esinlenerek örneklemimizi oluşturan öğrencilerin çeviri ürünleri değerlendirilmiştir.

² Bu çalışmanın sorunsuz bir şekilde gerçekleşebilmesi adına Kırıkkale Üniversitesi Etik kurulu tarafından gerekli bütün onaylar alınmıştır (Ek 6).

Bu değerlendirme aracı Van Rensburg, Snyman ve Lotz (2012) tarafından Google Translate, bir eviri ğrencisi ve profesyonel bir çevirmen'in eviri ürünlerinin karşılaştırıldığı bir çalışmada kullanılmıştır.

Williams, 2013 yılında aynı leği eğitim alanında kullanmıştır. Araştırmacı, Colina'nın işlevselci eviri değerlendirme modeli ve Kuzey Amerika'da uygulanan mesleki standartların tanımlarına dayanarak, geleneksel nicel, hataya dayalı modellerin algılanan bazı eksikliklerini gidermek için eviri öğrencilerin eviri ürünlerini değerlendirmek adına "bütüncül-bileşenli" bir model önermektedir.

Çeviri ğrencilerin makine çevirisi sonrası düzeltme işlemlerine yönelik tutum ve başarılarındaki farkları inceleyen etiner (2019) de, öğrencilerin eviri performanslarını değerlendirmek için bu leği kullanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

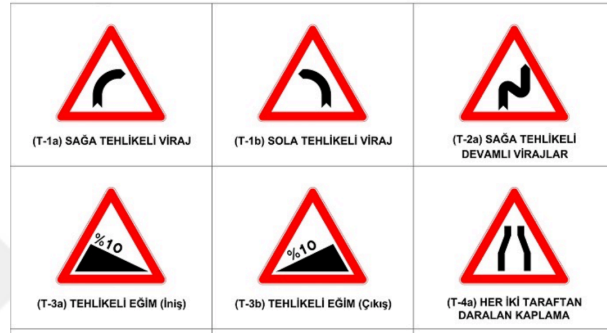
ÇEVİRİ VE ÇEVİRİBİLİM

1.1. ÇEVİRİDEN ÇEVİRİBİLİME

Varoluşundan bu yana, insanoğlu iletişim kurabilmek için çeşitli kanalları kullanmış fakat başvurduğu başlıca iletişim aracı sesler olmuştur. Say (2015: 17), insanoğlunun, bir ses evreninin içine doğduğunu, bu ses evreniyle iç içe yaşadığını ve algıladığı seslerle sürekli etkileşim içinde bulunduğunu belirtmiştir. Bu etkileşim ışığında, kabiliyetlerini hayal güçleri ile harmanlayarak algıladıkları ve taklit ettiği sesleri kendine özgü şekillerde bir araya getirerek dilleri geliştirmiştir. Bu dillerin çeşitliliği var olmanın, sosyal uyum içinde bulunmanın ve bunu hissedebilmenin en temel gereksinimi olan iletişimi sürdürebilmek için çeviri etkinliğini zorunlu kılmıştır. Nitekim Eruz (2010: 31), çevirinin dünyanın ilk uğraşlarından biri olduğunu belirtmektedir. Türk Dil Kurumu'nun Büyük Türkçe Sözlüğünde çeviri ““(b)ir yapıtın, bir dilden başka bir dile aktarılması” veya “bir dilden bir başka dile aktarılan yapıt” biçiminde tanımlanmaktadır (2019). Bu tanımlardan ilkinine göre çeviri, iki farklı dil arasında gerçekleşen bir eylem iken ikinci tanıma göre bir ürün olarak nitelenmektedir. Roman Jakobson ise “On Linguistic Aspects of Translation” (1959: 233) başlıklı makalesinde çevirinin sadece iki dille sınırlı kalmadığını, üç çeşit çeviri türünün var olduğunu belirtmiştir:

- Diliçi çeviri ya da ifadeyi yeniden oluşturmak, bir göstergenin aynı dilden başka bir gösterge ile ifade edilmesi. Aşağıdaki 2 örnek (1 ve 2) aynı düzgü (Fransızca) içerisinde birbirlerinin çevirileri olarak değerlendirilebilir:
 - (1) Cette mesure vous permet d'améliorer la performance de votre appareil .
 - (2) Vous pouvez améliorer la performance de votre appareil grâce à cette mesure

- Dillerarası çeviri ya da gerçek anlamda çeviri, bir göstergenin farklı bir dilde ifade edilmesi. Örneğin Fransızca ve Türkçe gibi iki doğal dil arasında gerçekleşen çeviri edimi bu türden bir edimdir:
 - (1) Cette mesure vous permet d'améliorer la performance de votre appareil.
 - (2) Bu önlem cihazınızın performansını artırmanızı sağlar.
- Göstergelerarası çeviri ya da dönüştürme, bir göstergenin farklı bir gösterge aracılığı ile ifade edilmesi. Aşağıdaki örneklerde görsel göstergeler ile bunların dilsel gösterge karşılıkları birlikte sunulmaktadır:

Şekil 2: Göstergelerarası Çeviri Örneği

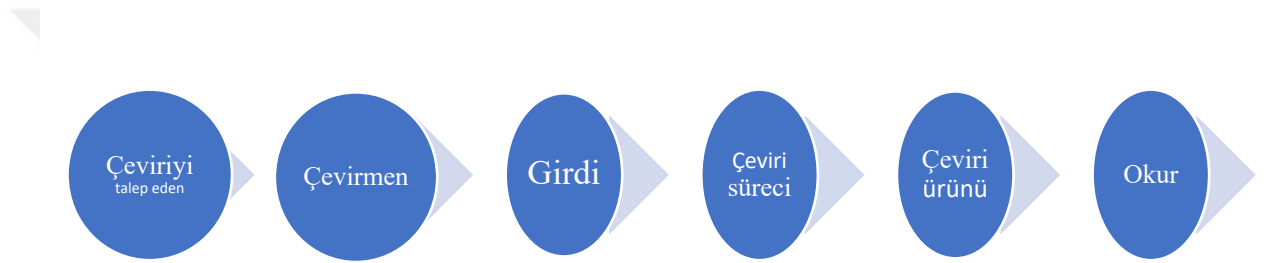
Bu tanımlara ek olarak çeviri, herhangi bir dilde düzgülenmiş bir ifadeyi kaynak bir dilden hedef bir dile aktarmak olarak bilirse de düşlerimizi, fikirlerimizi, hislerimizi dile getirmek de bir çeviri etkinliğidir. Diğer bir deyişle, dilsel göstergeler aracılığıyla gerçekleştirilen iletişim de aslında bir çeviri etkinliğinin sonucudur. Bu açıdan değerlendirildiğinde, insanın dil dizgesini geliştirebilmesi çeviri edincine sahip olmasının bir sonucudur.

İnsanların günlük yaşamlarında, kültürlerarası iletişimlerinde her daim ihtiyaç duydukları örf, adet, değer ölçülerinin karşılıklı aktarımı da çeviri aracılığıyla gerçekleşmektedir. Nitekim Akşit Göktürk (1994: 15), “Çeviri: Dillerin Dili” adlı çalışmasında çevirinin sadece dilbilimsel bir işlem olmadığını, farklı toplulukların, milletlerin birçok değişik alandaki bilgilerini birbirleriyle paylaştığı bir yöntem olduğunu ifade etmektedir.

Çevirinin en dikkat çeken özelliği ise birçok yönü ve çeşidi olan bir etkinlik olmasıdır. Dolayısıyla, sınıflandırılması da o denli güçlük yaratan bir etkinliktir. Örneğin kim tarafından icra edildiği açısından bakıldığında, *profesyonel* ya da *amatör* olabilirken

ne şekilde erek alıcıya aktarıldığına değinildiğinde *sözlü, göstergesel* veya *yazılı* olabilir. Bunların yanı sıra, çeviri ürününün talep edilme nedenine göre *özel* ya da *resmî*; çevirilecek metnin türüne göre *teknik, edebi*, vb. çeviri olabilirken, çevirinin zamanla ilişkisine dayalı olarak *eşzamanlı* ve *ardıl* çeviri gibi çok sayıda sınıflandırma önerisinden bahsedilebilir.

Çeviri süreci bir çevirmen, bir girdi, bir süreç ve bir çıktı ile sınırlı gibi görünse de aslında daha fazla bileşen içeren bir alandır:

Şekil 3: Çeviri Sürecinin İç ve Dış Bileşenleri

Çeviribilim, çeviri sürecinin tüm bileşenleri *çeviri içi* ve *çeviri dışı* olmak üzere ayırarak ele almaktadır. Çeviriyi talep eden, okur, çeviri eleştirmeni, çeviri bürosu, çeviri piyasası vb. kavramlar çeviri kuramı açısından çeviri dışı bileşenler iken bireysel bir uygulama olan çeviri ediminin girdi, çevirmen, süreç ve çıktı gibi bileşenler ise çeviri içi bileşenlerdir.

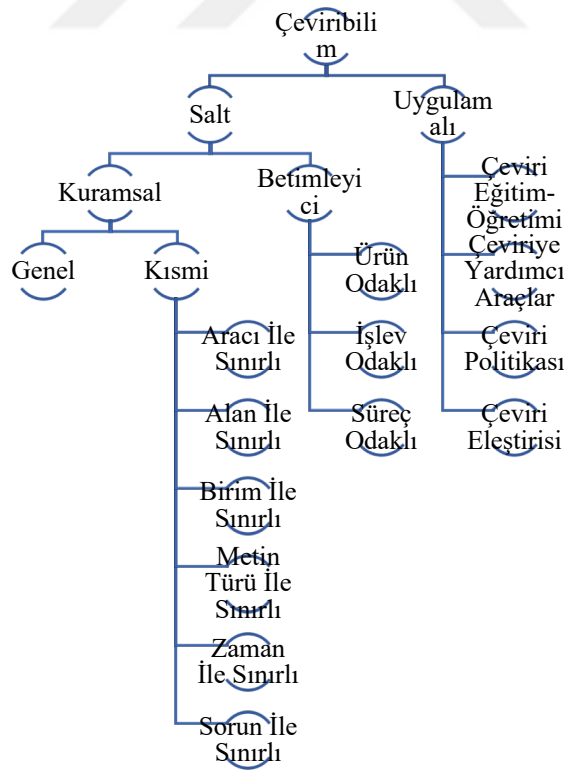
1.2. ÇEVİRİBİLİM ÇALIŞMA ALANI VE SINIRLARI

İnsanlık tarihi kadar eski bir tarihe sahip olsa da çeviri, 1950 yıllarında uygulamalı dilbilimin bir dalı olarak araştırılmaya başlanmıştır. 1970’li yıllarda, dilbilimsel

yaklaşımlar çeviri olgusunu açıklamak için yetersiz kalınca, çeviri bu alandan koparılarak yeni ve özerk bir bilim alanı olarak tanımlanmıştır.

Çeviribilimin araştırma alanları ve sınırları ilk defa 1972 yılında James S. Holmes tarafından “The Name and Nature of Translation Studies” (1972-1988: 66-80) adlı makalede belirlenmiştir. Holmes bu makalesinde çeviribilim araştırmalarında gözlemlenen kuramsal, betimleyici ve uygulamalı olmak üzere üç ana yönelim arasında ayırım yapmaktadır.

Kuramsal çeviribilim çeviriye ilişkin temel kavram ve ilkeleri inceleme konusu yapar. Buna karşılık, uygulamalı çeviribilim bu incelemelerden elde edilen verilerin çevirmen eğitimi, çeviriye yardımcı araçlar geliştirilme ve çeviri eleştirisi gibi uygulama alanlarında kullanılması ile ilgilenir. Betimleyici çeviribilim ise çeviri ürününün kendisine odaklanmaktadır. Nitekim, bu üç yönelim kendi aralarında bağımsız birer alan olarak isimlendirilseler de çevirinin doğası gereği birbirlerini etkilerler ve iç içedirler.

Şekil 4: James Holmes'un Çeviri Araştırmaları Çizelgesi

1.2.1. Kuramsal Çeviri Araştırmaları

Kuramsal çeviri araştırmalarının amacı, çeviri ediminin ne olduğunu, gelecekte ne olacağını, çeviri ürünü, işlev ve süreç gibi bütün bileşenleri açıklayıp bu konularda kapsayıcı modeller ve kuramlar geliştirmektir. Çeviri araştırmacıları bunu yapabilmek için aşağıda ele alınacak olan ürün, işlev ve süreç odaklı betimleyici çeviri araştırmalarının sonuçlarını ve çeviri ile doğrudan ya da dolaylı şekilde bağıntılı bilim dallarının bilgilerini birleştirerek çeviri kavram ve kuramlarını belirlerler.

Holmes kuramsal araştırmaları *genel* ve *kısmi* olarak ayırmaktadır. Genel olarak tanımladığı çalışmalar her tür çeviriyi kapsayan veya betimleyen kuramlar iken kısmi olarak ifade ettiği araştırmaları aracı, alan, birim, metin türü, zaman ve sorun ile sınırlandırdığı altı alt-alana ayırmaktadır:

Aracı ile sınırlı araştırmalar çevirinin kim tarafından yapılması gerektiği sorusuyla ilgilendir. Özellikle son yıllarda gelişen bilgisayar destekli çeviri, özdevimli çeviri uygulamalarının etkisiyle çevirinin makine tarafından mı yoksa insan tarafından mı yapılması gerektiği sorusu önem kazanmıştır. Aynı çerçevede çevirinin tek başına insan tarafından mı yoksa makine yardımıyla mı yapılması gerektiği gibi sorular aracıyı konu olarak alan araştırmalardır.

Alan ile sınırlı araştırmalar öncelikle belli bir dil çifti (Türkçe-Fransızca, İspanyolca-Fransızca vb.), dil grubu (Ural-Altay, Hint-Avrupa vb.) veya aynı dil grubunda bulunan dil çiftleri (Türkiye Türkçesi ve Kazak Türkçesi vb.) arasındaki çeviri etkinliğine odaklanmaktadır. İkinci olarak, bir kültür (Türk kültürü vb.), bir kültür çifti (Türk-Fransız kültürleri vb.), kültür grubu veya aynı kültür grubunda bulunan kültür çiftleri arasında gerçekteşen çeviri etkinliğine odaklanan iki grupta toplanmaktadır.

Dil ile sınırlı araştırmalar ile karşılaştırmalı dilbilim ve biçembilim arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Diğer bir deyişle, iki dil dizgesini karşılaştırırken karşılaştırmalı dilbilim ve biçembilimin kavramları ile yöntemlerine başvurulabilmektedir.

Birim ile sınırlı kuramlar söylemi ve metni birlikte ele alırlar. Birim kavramı ile dildeki ve çevirideki sözcük, öbek, tümce ve metin kavramları kast edilmektedir. Bazı araştırmalar küçük dilsel birim veya düzeylerle sınırlı kalırlar, diğer bir deyişle, yalnızca sözcük veya öbeği incelerler. Özellikle geçmişteki çeviri çalışmalarının, sözcük ve söz öbeği düzeyinde sınırlı kaldığı anlaşılmaktadır. Nitekim, sözcüğü sözcüğüne, tümcesi tümcesine... çeviri gibi ifadeler bunu göstermektedir. Son dönemlerde dilbilim kaynaklı kuramlar tümceyi en büyük birim olarak ele alıp buna ilişkin çeviri sorunlarını inceler. Buna karşılık, aynı kuramlar birim olarak metni dikkate almaz.

Metin veya söylem türü ile sınırlı araştırmalar dilsel iletilerin herhangi bir türü ile bağıntılı çeviri sorunlarına çözüm ararken çeşitli metin türlerine yönelik kuram geliştirmeyi amaçlayan girişimlere odaklanırlar. Çevirmenler uzun süre İncil ve diğer Kutsal Kitapların çevrilmesiyle ortaya çıkan sorunlara çözüm aramışlardır.

Zaman ile sınırlı araştırmalar çağdaş ya da güncel metinler çevirisine odaklanan ve eski dönem metinler ile ilgilenen iki gruba ayrılırlar.

Sorun ile sınırlı araştırmalar ise çeviri etkinliğinde karşılaşılan sorunları (çevrilebilirlik, çevrilemezlik, vb.) araştırarak buna yönelik kuramlar geliştirmeyi amaçlarlar.

1.2.2. Betimleyici Çeviri Araştırmaları

Betimleyici çeviri araştırmaları ise “[...], kısmi alanda yapılan araştırmaların temelini oluşturur” (Yazıcı, 2010: 10). Holmes betimleyici çeviri alanını üç alt-alan olarak ayırmıştır:

Ürün odaklı çeviri araştırmaları var olan çeviri metinlerinin betimlenmesine odaklanır. Erek dil veya dillerde ortaya çıkan ürünün artzamanlı veya eşzamanlı olarak incelenmesi hedeflenmektedir. Bir metnin tarihsel süreçteki farklı çevirileri ile çağdaş çevirilerinin birçok açıdan betimlenmesi ürün odaklı araştırmalara örnek olarak

verilebilir. Çeviri tarihi araştırmaları bu çalışmalardan önemli ölçüde yararlanmaktadır.

İşlev odaklı çeviri araştırmaları, adından da anlaşılacağı üzere çeviride ortaya çıkan ürünü bir metin olarak betimlemekten çok, bu ürünün erek toplumun sosyo-kültürel ortamında nasıl bir işlevi yerine getirdiğini konu edinir. Örneğin, neyin, nerede, ne zaman, ne amaçla çevrildiği ve bu ürünün ne tür etkiler yaptığı ile ilgilenen çalışmalar, işlev odaklı araştırmalardır.

Süreç odaklı çeviri araştırmaları ise çeviri edimi esnasında çevirmenin karar alma sürecini araştırır ve bu süreç esnasında beyninde gerçekleşen işlemleri betimlemeyi amaçlar. Bu tür araştırmalar çeviri psikolojisi veya psiko-çeviri araştırması olarak da adlandırılmaktadır.

1.2.3. Uygulamalı Çeviri Araştırmaları

Çeviribilimin salt iki ana yönelimi olan kuramsal ve betimleyici çeviri araştırmalarının yanı sıra, bir de kendi içerisinde dört alt-alana ayrılan uygulamalı çeviri alanı bulunmaktadır. Bunlardan “Birçok bilim dalında olduğu gibi çeviribilimde de bu bilim dalının sınırlarının dışına uzanan uygulamalardan söz edilince ilk akla gelen öğretim olur” (Holmes J. , 2012, s. 116).

Çeviri eğitim-öğretimi kendi içerisinde iki yönelime sahiptir. Bunlardan ilki çevirinin asırlardır yabancı dil eğitim öğretim programlarında başvurulan bir öğretim tekniği veya bir ölçme-değerlendirme yöntemi olmasını araştırırken ikinci yönelim profesyonel çevirmen yetiştirmede kullanılabilecek teknik ve yöntemlerin geliştirilmesini konu edinir.

Çeviriye yardımcı araçlar alanı, adından da anlaşılacağı üzere, çevirmenlere çeviri esnasında sözlük, terimce, çeviri belleği gibi dilbilgisel destek sağlayacak araç ve yazılımların geliştirilmesi konuları ile ilgilenir ve çeviri eğitimi ile doğrudan ilişkilidir.

Çeviri politikası alanı, çeviri ile bağıntılı çevirmen, çeviri ürünü ve çeviri süreci gibi bileşenlerin toplum içindeki rolünün tanımlanması ve belirli bir toplumun kültürel ortamında hangi eserlerin çevrilmesi gerektiğini araştırmasının yanı sıra çevirmenin sosyo-ekonomik konumunun ne durumda olduğu veya nasıl düzenlemeler yapılarak daha iyi bir düzeye getirilebileceği konuları ile ilgilenir.

Çeviri eleştirisi ise, çeviri ürünlerinin niteliğinin yükseltilmesi amacıyla eleştiri yöntemleri geliştirilmesini amaçlar. Çeviri ürünlerinin daha dizgesel ve bilinçli olarak yorumlanmasını ve değerlendirilmesini konu edinen alandır.

Çevirmen eğitimi ve çeviri öğretiminin en temel hedeflerinden biri çevirmen adayının çeviri edincinin geliştirilmesidir. Çeviri edinci insanda içkin olarak bulunmaktadır. Fakat belli çeviri yöntem, teknik ve stratejilerinin yanı sıra çeviriye özgü kavramların çevirmen adayına öğretilmesi bu dalın amaçları arasındadır. Çetinkaya'nın da belirttiği gibi “(ç)evirmenin çeviri yapmasını mümkün kılan, çeviri sürecinden geçerek, işlevsel bir ürün ortaya koyabilmesini sağlayan bileşenlerden biri de çeviri edincidir” (Çetinkaya, 2015: 62).

1.3. ÇEVİRİ EDİNCİ

Çeviri, olağan koşullarda iki dilli bir insanın özel bir eğitim almadan, gerektiğinde ve kendiliğinden, herhangi bir şekilde yapabildiği bir etkinlik olarak tartışmasız dil edincinin bir parçasıdır. Bir başka deyişle, tıpkı yalnızca maruz kalınarak edinilen dil ediniminin (anadili) gibi çeviri eylemi de kendiliğinden edinilen bir beceridir. Bununla birlikte bunun böyle gerçekleşiyor olması çeviri edincinin eğitim gerektirmeyen bir edinç olduğu anlamına gelmez. Nasıl ki anadilini edinen kişi, edinmiş olduğu dilin dilbilgisi, dört temel beceri (dinleme, okuma, konuşma ve yazma) gibi konularında yeni nitelikler edindiren ve var olan becerilerini geliştiren bir eğitim aldığı anda, daha nitelikli bir ürün ortaya koyabiliyorsa, iki dilli bir kişi de çeviri edincine ilişkin farkındalık geliştiren ve yeni beceriler edindiren bir eğitimden geçtiğinde, üretimlerinin daha işlevsel olması beklenmektedir. Nitekim Brian Harris(1973: 137), “*La traductologie, la traduction naturelle, la traduction automatique et la sémantique*” adlı çalışmasında, doğal çeviri edinci ile profesyonel çeviri edincini

birbirinden ayırmakta ve bunu günlük konuşma dili ile edebi bir metin yazma arasındaki farka benzetmektedir. Çeviri edincinin araştırılması, yani özel nitelikler kazandırma hedefli bir eğitimin sonucu olan çeviri edinci 1980’li yıllardan itibaren araştırılmaya başlansa da 1990’lü yıllarda çeviribilim çalışmalarının öne çıkan alanlarından olmuştur (Albir, 2015, s. 258). Çeviri edincine yönelik farklı perspektif ve yaklaşımlarla yapılan birçok model oluşturulsa da bunlardan sadece bazıları bu modelleri geçerli kılacak deneysel çalışmalara da yönelmiştir.

Yakın dönem çalışmalarından birinde Eser, Çeviri Edinci Modelleri’ni topluca sunduğu tabloda çeviri edincini bir üst edinç olarak sunmakta, Neubert, 2000; Schäffner, 2000; Yazıcı, 2007; PACTE, 2011 gibi araştırmacı ve araştırmacı gruplarının değerlendirmelerinden hareketle belirlediği altı temel alt edinçten söz etmektedir. Bunlar, iki dillilik alt-edinci, kültür alt edinci, konu alt edinci, metin alt edinci, aktarım alt edinci ve araştırma alt edincidir (Eser, 2015, s. 81’den aktaran Polat ve Özavcı Yapıcı, 2020: 176)

İki Dil Alt Edinci çeviri edincinin temel bileşenidir. İki dilde iletişim kurabilmek için gerekli edimbilimsel, dilbilimsel, toplum-dilbilgisel, metinsel ve sözcüksel bilgileri içeren edinçtir. Bir çevirmen dillerin yaşayan varlıklar gibi değişime uğradığını bildiğinden, özellikle yabancı dilde eksiklerinin farkında olup her zaman kendini geliştirmesi gerektiğini bilmesidir.

Kültür Alt Edinci farklı kültürlerin özelliklerine dair bilgileri doğru bir şekilde kullanabilme becerisidir. Çevirmenin yabancı dilde yabancı bir kültür için üretilmiş bir metni ya da söylemi anadile doğru yaptığı çevirilerinde dil kullanımı, adet, gelenek ve görenek bilgisi ile kendi kültürüne eksiksiz yerleştirebilme becerisidir.

Aktarım Alt Edinci kaynak dilde anladığını erek dile eksiksiz aktarabilme becerisidir. Bu alt edinç çevirmenin metin anlama, çeviri stratejilerini bilip en uygununu uygulama, bu seçiminin nedenini açıklayabilme, yaratıcılık gibi becerilerini kapsamaktadır.

Konu Alt Edinci kaynak dilde ifade edilmiş bir metnin ya da söylemin konusu hakkında genel bir bilgiye sahip olmaktan oluşan edinçtir. Örneğin, hukuk, tıp, felsefe

gibi kendine has bir söylem biçimi, yine kendine özgü bir terimcesi olan çok geniş ve günlük dilde anlaşılması her zaman kolay olmayan alanlarda çeviri yapmak uzmanlık bilgileri gerektirir. Bir çevirmenin bu gibi alanların her birinde uzman olması mümkün olmadığından, seçtiği bir veya birkaç özel alanda uzmanlaşmayı tercih edebilmektedir.

Araştırma Alt Edinci çeviriye yardımcı basılı sözlükler, ansiklopediler gibi geleneksel ve çeviri yazılımları, çeviri bellekleri ve arama motorları gibi elektronik kaynakları kullanabilme ve araştırma yapabilme kabiliyetidir. Çevirmenin uzmanlık alanı olmayan alanlarda çeviri yapması istendiğinde farklı dışsal kaynaklara başvurup, dilsel ve konusal bilgileri harmanlayarak en kaliteli ürününü vermesi beklenmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

ÇEVİRİ EDİMİ, KAYGI VE MÜZİK İLİŞKİSİ

2.1. ÇEVİRİ VE KAYGI

Son yıllarda yabancı dil kaygısı üzerinde birçok araştırma yapılmıştır. Fakat kaygının çeviri edimi üzerine olan etkisini araştıran çalışmaların sayısı fazla değildir. Var olan çalışmalar ise (Yan ve Wang 2012; Chiang 2009; Olanezhad 2015; Ravakhah ve diğerleri 2015) genellikle çeviri ürünüde olumsuz etkiye yol açan değişkenin yabancı dil kaygısı olduğunu ileri sürmektedirler.

Nitekim, Yan ve Wang'ın (2012) Hong Kong Şehir Üniversitesinde İngilizce ve Çince dil çiftinde mütercim-tercümanlık eğitimi alan 50 son sınıf çeviri öğrencisi ile gerçekleştirdiği araştırmanın üç sorusu bulunmaktadır: 1) Öğrencilerin ikinci dilde yazma kaygı düzeyi ile çeviri performanslarıyla nasıl ilişkilidir? 2) Öğrencilerin dil yetenekleri ikinci dilde yazma kaygısı ve çeviri performanslarıyla nasıl ilişkilidir? 3) Çeviri derslerinde ikinci dilde yazma kaygısını tetikleyen etkenler nelerdir? Tarama araştırması şeklinde gerçekleştirilen araştırmanın sonuçları ikinci dilde yazma kaygısı, çeviri edimi ve dil becerisi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Çince den İngilizceye yapılan yazılı çeviri sınavlarında yabancı dilde yazma kaygısının çeviri ürünü üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğu, İngilizce yetkinlik düzeyi ne kadar yüksekse Çince den İngilizceye yapılan yazılı çeviri sınavlarının da puanı daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca, olumsuz değerlendirme, iletişim ve sınav kaygısı ise ikinci dilde kaygıyı tetikleyen diğer etkenler olarak ortaya çıkmıştır.

2009 yılında yayınladığı makalesinde Chiang, İngilizce ve Çince dil çiftinde mütercim-tercümanlık alanında eğitim gören 327 Tayvanlı lisans öğrencisinin kaygı düzeylerini Yabancı Dil Sınıfı Kaygısı Ölçeğini kullanarak ölçmüştür. Çalışma sonuçlarına göre, bu öğrencilerin Amerika Birleşik Devletleri'nde İspanyolca, Fransızca ve Japonca öğrenen öğrencilere (Horwitz 1986; Philips 1990; Aida 1994;

Palacios 1998; Saito, Garza et al. 1999; Tallon, 2006) Çinli, Japon ve Tayvanlı İngilizce öğrenen öğrencilere göre (Zhang 2001; Matsuda and Gobel 2004; Cheng 1998) daha az kaygılı olduklarını fakat yine ABD’de Arapça ve Rusça öğrenen öğrencilere göre (Elkhafaifi 2005; Saito, Garza, et al. 1999) daha kaygılı oldukları bu çalışmada belirlenmiştir (Chiang, 2009).

İran İslami Azad Üniversitesi’nde yapılan başka bir araştırmada ise İngilizce mütercim-tercümanlık, edebiyat ve öğretmenlik bölümlerinde eğitim alan ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinin yazma kaygısı düzeyleri araştırılmış ve sonuç olarak çeviri eğitimi alan öğrencilerin diğer bölümde okuyanlara kıyasla daha kaygılı oldukları gözlemlenmiştir (Olanezhad, 2015).

Öte yandan Ravakhah ve diğerleri (2015) tarafından ise yine İran’da bulunan özel İslami Azad Üniversitesi’nin İsfahan Kampüsü ve özel Sheikhbahai Üniversitesi’nde İngilizce mütercim-tercümanlık eğitimi alan 40 yüksek lisans öğrencisi ile yaptıkları araştırmada kaygının çeviri ürününün kalitesi üzerinde etkisi olmadığı gözlemlenmiştir. Diğer taraftan, araştırma sonuçları yüksek derecede kaygılı olan öğrencilerin kaygı düzeyi düşük öğrencilere göre daha fazla zamana ihtiyaç duyduklarını göstermiştir. Diğer bir deyişle, öğrencinin kaygı düzeyi yüksekse, çeviri için verilen süre kendisine yetersiz gelmektedir.

2.2. MÜZİĞİN İNSANLAR ÜZERİNE ETKİSİ

Tıpkı dil yetisi gibi insanları diğer varlıklardan ayıran en temel özelliklerden biri de müziktir. Müziğin insanoğlu ve hayvanlar üzerindeki etkisi konusunda yapılan çalışmalar çok eskilere dayanır. Tarih öncesi ve tarih boyunca müziğin sihirli, hastalıkları sağaltan, doğayı değiştiren bir güç olduğuna inanılmıştır. Yunan mitolojisinde, ozan Orpheus’un lirini çaldığı anda en azgın akar suların durduğu, vahşi hayvanların bile evcilleşerek ona itaat ettiği anlatılır. Bundan ötürü Eflatun, Rousseau, Hegel ve Adorno gibi birçok düşünür müziğin insan hayatındaki önemi üzerine fikirler ortaya koymuşlardır. Nitekim “Platon (İ.Ö. 347)’a göre, tanrılar müziği insanlara sırf eğlence, zevkusefa için değil; ayrıca hissettikleri şiddetli ıstırapları dindirmek ve

kalplerin heyecanını teskin ve tadil etmek için ihsan etmişlerdir” (Aktaran Çağır, 2013: 5).

Hayatımızın her alanında bulunabilen müzik, varoluştan bu yana tedavi amaçlı da kullanılmıştır. Müzik terapisi bir hastalığın tedavisi sırasında insanın bedensel, ruhsal ve duygusal bütünleşmesini kolaylaştıran denetimli bir müzik kullanımı olarak tanımlanabilir. Oliver Sacks’a (2019: 255) göre “müziğin gücü bin yıldır biliniyor olsa da, müzik terapi resmen 1940’lı yıllarda başladı”. Lecourt (2005) ise 1950’li yılların, yeni kayıt tekniklerinin geliştirilmesi ve Amerika Birleşik Devletleri’nde ilk müzik terapi derneğinin kurulması nedeniyle, bu alandaki dönüm noktası olduğunu belirtmektedir.

Müziğin insanlar ve hayvanlar üzerine olan etkisini, özellikle de tıp alanında araştıran çalışmaların görünürlüğü son yıllarda artmıştır. Müziğin zihinde yarattığı etkilere yönelik yapılan bir çalışma örneği olarak, 1993 yılında Rauscher ve arkadaşlarının müzik dinlemenin genel olarak bilişsel işlevi, özellikle mekânsal-zamansal akıl yürütmeyi nasıl etkilediğini araştırdığı *Music and spatial task performance* (1993) adlı çalışması dikkat çekicidir. Denek olarak kullandıkları Kaliforniya Üniversitesi’nde psikoloji öğrenimi gören otuz altı öğrenciyi üç gruba ayıran araştırmacılar, birinci grupta bulunan öğrencilere on dakika boyunca Mozart’ın iki piyano için sonatını, ikinci gruba rahatlatıcı bir müzik dinletmiş, ardından standart bir IQ testi uygulamışlardır. Üçüncü grup ise bu testi 10 dakika sessiz bir ortamda kaldıktan sonra yapmışlardır. Mozart dinleyen grubun diğer gruplara oranla ortalama 8-9 puan daha fazla puan elde ettikleri kanıtlanmıştır.

Müziğin doğrudan sağlık üzerine etkisini araştırmaya yönelik çalışmaların sayısı da oldukça fazladır. Bunlar arasında Chuang ve arkadaşlarının 2010 yılında yaptığı çalışma oldukça dikkat çekicidir: Otuz ile altmış yedi yaşları arasında en az altı aydır kanser tedavisi gören 23 hastadan 5 dakika boyunca kalp atışlarını ve nefeslerini stabilize etmeleri için oturup dinlenmeleri istenerek bu süre zarfında elektrokardiyograma bağlanan hastaların yorgunluk, rahatlık ve gevşeme dereceleri ölçülmüştür. Daha sonra bu hastalara iki saat boyunca şarkı söylemek ve dinlemek, flüt çalmak ve terapistin elektrikli klavye ile eşlik ettiği *Grandfather's clock* adlı şarkının beş ana notasını flüt ile çalmaktan oluşan iki saatlik müzik terapisi

uygulanmıştır. Bu terapiden sonra elektrokardiyogram verileri tekrar toplanan kanser hastalarında müzik terapinin gevşeme ve rahatlama hislerini artırdığı, yorgunluğu ise önemli ölçüde azalttığı gözlemlenmiştir (Chuang, Han, Li, ve Young, 2010).

2.3. MÜZİK VE YABANCI DİL ÖĞRENİMİNDEKİ ETKİSİ

İletişim kurmak var olmanın, sosyal uyum içinde bulunmanın ve bunu hissedebilmenin en temel gereksinimidir. İnsanoğlu iletişim kurabilmek için dilin yanı sıra müziği de kullanmıştır. “Dil ve müziğin, duygu düşünce ve isteklerin belirli kurallardan yararlanıp çevreye aktarılmasını sağlayan bir iletişim aracı olarak benzer amaca hizmet ettiği bilinmektedir” (Öztosun Çaydere, 2006: 131-132). Bu benzerliklerin yanı sıra, müzik ve dilin insan beyninin aynı bölgelerinde işlendiğini bilmek şaşırtıcı bir bilgi değildir (Patel, 2003). Nöropsikologlar beynin dili işlemekle sorumlu olan sol alt frontal korteksin pars orbitalis bölgesi (Brodmann Bölgesi 47) benzer şekilde müzikal uyarıları da organize ettiğini belirlemişlerdir (Levitin ve Menon, 2003).

Müzikle terapinin öğrencilerin ders, öğrenme, sınav gibi durumlarda kaygı düzeyleri üzerine olan etkileri de pek çok bilimsel çalışmanın araştırma konusu olmuştur (Zhang ve Qin, 2020 ; Lilley, Oberle, ve Thompson Jr, 2014; Aydoğan ve Gürsoy, 2007; Sezer, 2009). Hatta Bartle (1962) ve Richards (1969) gibi araştırmacılar tarafından yürütülen çalışmaların tarihlerine bakıldığında, yabancı dil öğretimi sınıflarında müzik ve şarkıya başvurulmasının hiç de yeni bir uygulama olmadığı anlaşılmaktadır.

Müziğin yabancı ya da ikinci dilde algılama ve üretim becerisi üzerine etkisini araştıran Slevc ve Miyake 11 yaşına kadar İngilizce eğitimi almamış 19 ve 52 yaş aralığında bulunan anadili Japonca olan 50 katılımcı ile bir çalışma yürütmüşlerdir. Bu çalışmada, müziğin görece ileri yaşta İngilizce öğrenimi ile bir bağlantısı olduğu ortaya konmuştur. Katılımcılara alıcı ve üretken ses bilgisi, sözdizimi, sözcük bilgisi, müzik yeteneği gibi konularda çok sayıda farklı test uygulanmıştır. Bu uygulamaların sonucunda müzik yeteneğinin alıcı ve üretken ses bilgisi üzerinde etkili bir değişken rolünde olduğu ortaya çıkmış ve araştırmacılara göre, “ [...] müzikal uyarıları

çözümleme, ayırt etme ve hatırlama becerileri gelişmiş olan bireyler, L2 [ikinci dil³] seslerini doğru bir şekilde algılama ve üretme konusunda diğer insanlardan daha başarılı” olduğu ortaya koyulmuştur (2006: 679).

Modiri tarafından yapılan benzer bir araştırmada, müzik eşliğinde yürütülen eğitimin, 5 yaş grubundaki çocuklarda bilginin belleğe daha kolay kaydolmasına yardım edip etmediği sorusuna cevap aranmıştır. Deneysel yöntemin kullanıldığı çalışmaya, 5-6 yaş aralığında bulunan biri deney, diğeri denetim grubu olmak üzere toplamda 30 öğrenci katılmıştır. 12 hafta boyunca, haftada 2 saat boyunca deney grubuna, İngilizce sözcük ve tümcelerden oluşan çocuk şarkıları eşliğinde etkin öğrenme tekniği uygulanmıştır. Etkin öğrenme tekniği bireyin edilgin bir alıcı değil, etkin bir sorun çözücü olarak görüldüğü ve öğretim ortamının buna göre tasarlandığı bir yaklaşımdır.

Denetim grubunda ise ezbere dayalı geleneksel öğretim yöntemi uygulanmaya devam edilmiştir. Sonuç olarak, okul öncesinde müzik ile yapılan yabancı dil öğretiminin diğer ezbere dayalı geleneksel öğretim yöntemine göre daha etkili olduğu, öğrencilerin İngilizce sözcükleri ve tümceleri belleklerinde daha iyi anımsadıkları bu çalışmada ortaya konmuştur (2010). Araştırmada elde edilen öğrenme çıktılarına ilişkin verim artışının yalnızca etkin öğrenme yaklaşımından değil, aynı zamanda müziğin bellekle ilişkisinden kaynaklandığı araştırma bulgularından biridir.

Yabancı dil olarak Fransızca öğretimi alanından bir örnek vermek gerekirse, Zühre Yılmaz Güngör’ün “*Yabancı Dil Öğretiminde Şarkıların Kullanımı: Fransız Dili Eğitimi Bölümü Öğrencileriyle Bir Uygulama*” başlıklı makalesi verilebilir. Güngör, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fransız Dili ve Eğitimi Bölümü 2. sınıfta öğrenim gören ve anadili Türkçe olan 19 öğrenci ile gerçekleştirdiği çalışmada, Fransızca derslerinde şarkıların kullanılmasının yabancı dil öğrenimine katkılarını araştırmıştır. Bunun için öğrencilere yabancı dil öğretiminde şarkıların kullanılmasının öğrencilerin dil öğrenimine ne gibi katkıları olduğu sorusu yöneltilmiştir. Daha sonra bu öğrencilerden 12 hafta boyunca, Fransızca şarkı kullanılan derslerin sonunda dürüst yansıtıcı günlük tutmaları istenmiştir. Bu günlükler belge incelemesi yöntemi çerçevesinde sıklık ve yüzde çözümlemesi

³ Bizim eklememiz.

teknikleri kullanılarak incelenmiştir. Elde edilen veriler katılımcıların çoğunun şarkı dinlemenin sözcük dağarcıklarının gelişmesine katkı yaptığı, Fransızca söyleyişlerinde düzelme olduğu ve dilbilgisi öğrenimine katkıda bulunduğu yönünde düşüncelere sahip olduklarını göstermiştir. Bundan başka, katılımcıların aynı etkinliğin “[...] yabancı dil öğreniminde kazanılması en zor becerilerden biri olan dinleme anlama becerisini geliştirdiği, çeviri yapma ve ezber yeteneğini geliştirdiği konusunda da hemfikir oldukları görülmektedir” (2014: 150).

2.4. Müziğin Çeviri Üzerine Etkileri

Çeviri ve müzik dendiğinde akla ilk gelen çeviri sürecindeki bir girdi türü olarak şarkı sözlerinin çevirisi olmaktadır. Nitekim bu alanda yapılan çalışmaların sayısı da oldukça fazladır (Franzon, 2008 ; Susam-Sarajeva, 2008; Liu ve Xie, 2011; Jiménez, 2017). Fakat müziğin çeviri süreci ve çeviri ürünü üzerine etkileri hakkında yapılan araştırmalar sayıca daha azdır.

İran İslami Azad Üniversitesi’nde yapılan bir çalışmada, Mozart eserlerine maruz kalma ya da kalmamanın öğrencilerin çeviri edimleri üzerinde bir etkisi olup olmadığı araştırılmıştır. Mütercim-Tercümanlık bölümünde Farsça-İngilizce çevirmen eğitimi görmekte olan 90 öğrenci ile gerçekleştirilen araştırmada, öğrencilere İngilizceden Farscaya çevirmeleri için iki metin verilmiştir. İlk metin sessiz bir sınıf ortamında çevrilmiştir. İkinci metin ise Mozart eserleri eşliğinde çevrilmiştir. Veriler çözümlendiğinde, çeviri ürününün niteliğinde kayda değer bir farklılık bulunmamış, fakat öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (% 75) bu tarz müziğin çeviri sırasında kendilerini rahatlattığını ve çeviri edimine odaklanmalarını kolaylaştırdığını belirtmişlerdir (Karimnia ve Lari Nastaran, 2012).

İspanya Murcia Üniversitesi’nde mütercim-tercümanlık ikinci sınıfta öğrenim görmekte olan 44 öğrenci ile yapılan diğer bir araştırma da ise iki sorunun cevabı aranmıştır: 1) Arka fon müziği ile yapılan çevirilerin kalitesi müziksiz yapılan çevirilerden daha iyi midir? 2) Arka fon müziği, müziksiz yapılan çevirilerden daha yaratıcı ürünler vermeye yardımcı olmaktadır mı? Araştırma boyunca, katılımcılar ilk olarak iki gruba ayrılmıştır. İlk grup mutluluğu yansıtan bir metni yine mutluluk

duygusunu geçiren bir fon müziği ile çevirmiştir. İkinci grup ise bu metni sessiz bir ortamda çevirmiştir. Daha sonra ilk grup sessiz bir ortamda hüzünlü bir metni çevirirken, ikinci grup hüzünlü bir fon müziği eşliğinde bu hüzünlü metni çevirmiştir. Katılımcılara araştırma esnasında kişisel bilgileri, duygu durumları ve müzik eğitim düzeyleri hakkında bilgi edinmek üzere bir sormaca uygulanmıştır. Katılımcıların duygu durumları çoğunlukla yansız olarak belirlenmiştir. Müzik eğitim düzeyleri ise her iki grupta %18 oranında yüksek, A grubunda %41 ve B grubunda %23 oranında orta iken A grubunda %41 ve B grubunda %59 oranında ise düşük çıkmıştır. Bu çevirileri yaparken öğrencilere istedikleri kaynaklara internet aracılığı ile erişme olanağı sunulmuştur. Bulgular birinci soruya cevap olarak, mutluluğu yansıtan bir metni yine mutluluk duygusunu geçiren bir fon müziği ile çeviren grubun müziksiz çeviren gruba göre daha nitelikli çeviri ürünü ortaya koyduğunu göstermektedir. Fakat hüzünlü metni sessiz ortamda çeviren grubun çeviri niteliğinin hüzünlü bir fon ile çevirenlere göre daha yüksek olduğu da bulgular arasındadır. İkinci soru için bulgular neşeli müziğin yaratıcılık üzerine kayda değer hiçbir etkisi olmadığı, fakat hüzünlü fon müziğinin yaratıcılığı önemli ölçüde olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Bu deneysel uygulamadan sonra ise katılımcı öğrencilerden geriye dönük bir sormaca doldurulmaları istenmiştir. Sormacada öğrencilerin çeviri metinlerinin benzeşliği ve müziklerin duygu durumları üzerinde etkileri hakkında bilgi edinmek amacıyla beşli likert tipi bir ölçek kullanılmıştır. Bu anketin sonucuna göre ise genel olarak müziğin rahatlama ve gevşemelerini sağladığı, fakat hüzünlü müziğin duygu durumlarını değiştirdiği ortaya çıkmıştır (Naranjo Sánchez, 2018).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA SONUÇLARI

3.1 VERİLERİN CÖZÜMLENMESİ

3.1.1. Örnekleme İlişkin Bilgiler

Daha önce de belirtildiği gibi araştırmaya toplam 36 öğrenci katılmış olup bunların 28'i kız, 10'u erkektir. Yaş ortalaması 23 olan örneklem grubunun % 25'inin (9) 2. Sınıf, % 11'inin (4) 3. Sınıfta, % 64'ünün (23) ise 4. Sınıfta öğrenim gördüğü belirlenmiştir.

Tablo 1: Örneklem Grubunun Cinsiyet, Yaş ve Öğrenim Gördükleri Sınıf Dağılımları

	KIZ	S	%	ERKEK	S	%
Dağılım		26	% 72	10		% 28
İkinci Sınıf		8	% 30	1		% 10
Üçüncü sınıf		2	% 8	2		% 20
Dördüncü sınıf		16	% 62	7		% 70

3.1.2. Örneklem Grubunun Kaygı Durumu

Örneklem grubunun kaygı durumuna ilişkin sorulan soruya verdiği yanıtlar incelendiğinde önemli bir bölümünün kaygılı olduğu görülmektedir. Nitekim katılımcıların % 36'ı (13) kendini kaygılı, % 22'si (8) sakin, % 14'ü (5) gergin, % 11'i (4) enerjik hissettiğini belirtmiştir. Katılımcıların % 17'lik (6) bir bölümü ise farklı duygu durumu içerisinde olduğu görülmektedir.

Tablo 2 : Örneklem Grubunun Kaygı Durumuna İlişkin Veriler

	KIZ	S	%	ERKEK	S	%
Enerjik		3	% 12		1	% 10
Sakin		6	% 23		2	% 20
Gergin		4	% 15		1	% 10
Kaygılı		9	% 35		4	% 40
Diğer		4	% 15		2	% 20

4.1.3. Örneklem Grubunun Müzik Eğitimi ve Müzik Dinleme Alışkanlıkları

Örneklemin müzik eğitimine ilişkin veriler büyük bir bölümünün düşük (% 78, 27), bir bölümünün orta (% 22, 9) düzeyde müzik eğitimi aldığını göstermektedir. Hiçbir öğrencinin yüksek düzeyde müzik eğitimi almadığı da yine bu verilerden anlaşılmaktadır.

Tablo 3: Örneklemin Müzik Eğitime İlişkin Veriler

	KIZ	S	%	ERKEK	S	%
Düşük		19	% 73		8	% 80
Orta		7	% 27		2	% 20
Yüksek		0	% 0		0	% 0

Müzik dinleme alışkanlıklarını belirlemek üzere sorulmuş olan soruya veriler yanıtlardan elde edilen ortalamalar öğrencilerin % 25'inin bilişsel edim gerçekleştirdikleri sırada hiçbir zaman müzik dinlemediklerini göstermektedir. Buna karşılık, öğrencilerin % 75'i ise ya kitap okurken ya ödev yaparken ya da çeviri yaparken müzik dinlediklerini belirtmektedir.

Tablo 4: Örneklemin Müzik Dinleme Alışkanlıkları İlişkin Veriler

	KIZ	S	%	ERKEK	S	%
Hiçbir zaman		4	% 15		5	% 50
Kitap okurken		7	% 27		0	% 0
Ödev yaparken		14	% 54		4	% 40
Çeviri yaparken		14	% 54		2	% 20

3.1.4. Geriye Dönük Sormaca Verileri

Katılımcılara SOÇM ve MEÇM uygulamasının ardından, veri kullanım izni ve beş soru içeren Geriye Dönük Sormaca verilmiştir. Sormaca ile katılımcıların SOÇM ve MEÇM'nin zorluk düzeyi ile müzik uyarını hakkındaki görüşleri elde edilmeye çalışılmıştır.

Veriler incelendiğinde örnekleminizi oluşturan kızların yarısının (% 50), erkeklerin ise % 20'sinin (2) metinlerin zorluk derecelerini *normal* olarak değerlendirdikleri görülmüştür. Öte yandan erkek öğrencilerin % 60'ı (6), kız öğrencilerin ise %38'i (10) ise metinleri *zor* olarak nitelendirmişlerdir. Öğrencilerin %11'i (4) ise metinleri *çok zor* bulduklarını belirttikleri görülmektedir.

Tablo 5 : Örneklemin Metinlerin Zorluk Derecesine İlişkin Görüşleri

	KIZ	S	%	ERKEK	S	%
Çok kolay		0	% 0		0	% 0
Kolay		1	% 4		0	% 0
Normal		13	% 50		2	% 20
Zor		10	% 38		6	% 60
Çok zor		2	% 8		2	% 20

Aşağıda sunulan Tablo 6 daki veriler incelendiğinde örnekleminizi oluşturan kızların çok büyük bir bölümünün (% 92) SOÇM ve MEÇM uygulaması sonrasında duygu durumlarında bir değişiklik yaşadıkları görülmektedir. Diğer taraftan erkeklerin katılımcıların yarısı duygu durumu değişikliği yaşadığını diğer yarısının ise yaşamadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 6: Örneklemin SOÇM ve MEÇM Sonrasında Duygu Durumu Değişikliklerine İlişkin Veriler

	KIZ	S	%	ERKEK	S	%
Evet		24	% 92		5	% 50
Hayır		2	% 8		5	% 50

Tablo 7 incelendiğinde SOÇM ve MEÇM sonrasında duygu durumu değişikliği yaşayan kız öğrencilerin, bu değişikliğe sebep olarak % 67 (16) oranında klasik müziği

işaretlemişlerdir. % 4'lük (1) bir grup duygu durumundaki değişikliğin sebebini metnin içeriği olarak gösterirken, % 25'lik (6) bir grupsa hem müziği hem metnin içeriğini sebep olarak göstermiştir. % 4'lük (1) küçük bir grup da farklı bir sebep işaretlemiştir. Kız öğrencilerin duygu durumundaki değişikliği büyük oranda klasik müziğe bağlamış olmaları not edilmesi gereken bir bulgu olarak dikkat çekmektedir. % 25'lik (6) bir grubun da hem müziği hem metnin içeriğini duygu değişikliğine sebep olarak belirlemiş olması da eklendiğinde klasik müziğin etkisine ilişkin dikkat çekici bir bulgu ile karşı karşıya olunduğu düşünülmektedir.

Erkek öğrencilerin verileri incelendiğinde, % 67'lik (4) bir grubun bu durumu klasik müziğe, diğer %33'lük kesimin ise hem müziğe hem metnin içeriğine bağladığı görülmektedir. Erkek öğrencilerden yalnızca birinin duygu durumunda hiçbir şekilde değişiklik olmadığını belirtmesine rağmen, değişiklik sebebi işaretlemiş olması bu verilerde hata olabileceğini düşündürmektedir.

Tablo 7: Örneklem Duygu Durumu Değişikliğinin Sebebine İlişkin Veriler

	KIZ	S	%	ERKEK	S	%
Klasik müzik		16	% 67		4	% 67
Metnin içeriği		1	% 4		0	% 0
Hem müzik hem metnin içeriği		6	% 25		2	% 33
Diğer		1	% 4		0	% 0

Geriye dönük sormacada katılımcıların hangi uygulama sırasında kendilerini daha rahat hissettiklerine ilişkin soruyla elde edilen veriler incelendiğinde örneklemimizi oluşturan öğrencilerin % 91'inin (29) MEÇM uygulamasında daha rahat hissettikleri görülmektedir. Diğer bir deyişle, katılımcıların büyük bir bölümü müzik eşliğinde çeviri edimi gerçekleştirdiklerinde kendilerini daha rahat hissettiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 8: Örneklemin Hangi Uygulamada Daha Rahat Hissettiklerine İlişkin Veriler

	KIZ	S	%	ERKEK	S	%
SOÇM		4	% 15		3	% 30
MEÇM		22	% 85		7	% 70

Tablo 9’da sunulan veriler incelendiğinde örnekleminizi oluşturan öğrencilerin % 72’sinin (26) müziğin rahatlatıcı bir etki yattığını belirttiği anlaşılmaktadır. Yine bu verilerden bir erkek öğrencinin bu soruya yanıt vermediği de görülmektedir.

Tablo 9: Müziğin Örneklemin Üzerinde Etkisine İlişkin Veriler

	KIZ	S	%	ERKEK	S	%
Daha gergin/kaygılı		3	% 12		1	% 11
Rahatlama		21	% 81		5	% 56
Hiçbir şekilde Etkilememe		2	% 8		3	% 33

3.2. BULGULAR

Kırıkkale Üniversitesi Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Bölümünde öğrenim gören ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerin çeviri edimleri sırasındaki kaygı durumları ve söz konusu öğrencilerin klasik müzik eşliğinde ürettikleri çeviri ürünlerinde nitelik bakımından farklılık olup olmadığına ilişkin elde edilen veriler tablolar aracılığı ile yukarıdaki gibi sunulmuştur.

Verilere ilişkin değerlendirme sonucunda çeviri edimi, kaygı ve müzik ilişkisine ilişkin birçok bulguya ulaşılmıştır. Bu bulgulardan ilki, bir önceki paragraftaki bulunan tablolardan anlaşılacağı üzere, örnekleminizi oluşturan kız öğrencilerin % 27’sinin, erkek öğrencilerinse % 30’unun iki uygulama öncesinde kaygılı olduklarının belirlenmesidir.

İkinci bulgu, Tablo 10'dan de anlaşılacağı üzere, öğrencilerin iki metin arasındaki puan farkı cinsiyet, yaş veya sınıf farklılıklarına dayandırılmayacaktır. Nitekim iki metinden de en yüksek notu alan öğrencinin beklenenin aksine ikinci sınıfta okuyor olmasıdır.

Tablo 10: Örneklemi oluşturan öğrencilerin SOÇM ve MEÇM'den aldıkları notlara ilişkin veriler

	Cinsiyet	Sınıf	SOÇM	MEÇM
1	Kız	4	53	60
2	Kız	4	40	58
3	Kız	2	78	81
4	Kız	4	39	43
5	Kız	4	23	50
6	Kız	2	65	69
7	Kız	2	94	96
8	Kız	2	45	52
9	Kız	3	65	70
10	Kız	2	43	58
11	Kız	4	44	57
12	Kız	4	49	68
13	Kız	4	38	51
14	Kız	4	38	61
15	Erkek	4	47	58
16	Kız	4	67	76
17	Kız	4	36	55
18	Kız	4	59	67
19	Kız	4	64	78
20	Kız	2	53	49
21	Erkek	2	56	79
22	Kız	2	0	55
23	Kız	3	41	47
24	Kız	4	53	37
25	Kız	4	38	54
26	Kız	4	82	88

27	Erkek	4	29	49
28	Erkek	4	27	32
29	Kız	2	32	55
30	Kız	4	46	50
31	Erkek	3	44	48
32	Erkek	3	46	51
33	Erkek	4	39	38
34	Erkek	4	41	42
35	Erkek	4	47	56
36	Erkek	4	5	12

Katılımcıların SOÇM ve MEÇM performanslarına ilişkin üçüncü bulgu, aşağıda verilen eşleştirilmiş örneklem t- testinin sonuçlarını gösteren Tablo 11'den de anlaşılacağı üzere, katılımcıların $P < .001$ değerinde oldukça anlamlı bir farkla MEÇM'de daha yüksek not aldıklarının belirlenmesidir. Diğer bir deyişle, müzik eşliğinde gerçekleştirilen çeviri ürünün niteliği sessiz bir ortamda gerçekleştirilene oranla daha yüksek olarak belirlenmiştir.

Tablo 11: Müziksiz ve Müzikli Olarak Yapılan Çeviri Değerlendirmelerine Yönelik Paired Sample T-Testi Sonuçları

Eşleştirilmiş Örneklem İstatistikleri

		Ortalama	N	Standart Sapma	Standart Sapma Ortalaması
Pair 1	Müziksiz	46,28	36	18,671	3,112
	Müzikli	56,94	36	16,269	2,712

Eşleştirilmiş Örneklem Korelasyonu

		N	Korelasyon	Anlamlılık
Pair 1	Müziksiz & Müzikli	36	,789	,000

Eşleştirilmiş Örneklem Testi

	Eşleştirilmiş Farklılıklar					t	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık (2-yönlü)
	Ortalama	Standart sapma	Standart sapma ortalaması	% 95 Farklılığın Güven Aralığı				
				Alt	Üst			
Pair 1 - Müzikli-Müziksiz	-10,667	11,586	1,931	-14,587	-6,747	-5,524	35	,000

Araştırma sonuçlarından elde edilen dördüncü bulgu ise klasik müziğin duygu durumları üzerinde yarattığı etki ile elde edilen puanlar arasındaki ilişkinin, yine aşağıda verilen ve tek yönlü varyans analizinin sonuçlarından oluşan Tablo 12'den anlaşılacağı üzere, anlamlı bir fark olmamasıdır.

Tablo 12: Klasik Müziğin Duygu Durumları Üzerinde Yarattığı Etkisi Ve Elde Ettikleri Puanlar Arasındaki İlişkiye Yönelik ANOVA Sonuçları

Niteleviciler

Müzikli

	N	Ortalama	Standart sapma	Standart sapma ortalaması	%95 Ortalama Güven Aralığı		Minimum	Maksimum	Bileşenler Arası Varyans
					Alt Sınır	Üst Sınır			
Etkilemedi	6	49,50	4,848	1,979	44,41	54,59	42	57	
Rahatlama	26	57,27	17,983	3,527	50,01	64,53	12	96	
Daha gergin/Kaygılı	4	66,00	11,518	5,759	47,67	84,33	56	81	
Toplam	36	56,94	16,269	2,712	51,44	62,45	12	96	
Model – Sabit etkiler			16,144	2,691	51,47	62,42			9,002
Rastgele etkiler				3,507	41,86	72,03			

ANOVA

Müzikli

	Kareler Toplamı	Fark	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık
Gruplar Arası	663,274	2	331,637	1,272	,294
Gruplar İçi	8600,615	33	260,625		
Toplam	9263,889	35			

3.3. TARTIŞMA

Bu çalışma ile elde edilen veriler incelendiğinde tartışılması gereken bulgular belirlenmiştir. Bu bulgulardan ilki 46,28 ve 56,94 ortalamalarıyla SOÇM ve MEÇM'den aldıkları notlar arasında oldukça anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur. Bu durum Naranjo Sánchez'in (2018) ulaştığı sonuçlarla kısmen benzerlik göstermektedir. Katılımcıların klasik müzik eşliğinde ortaya koydukları çeviri ürünlerinin daha nitelikli olması, kendi beyanlarına bakılarak bu seçili müziğin

katılımcıların %72'sinde rahatlamaya sebep olmasına dayandırılabilir. Çünkü SOÇM'deki ortalama daha düşük olduğu belirtilebilir.

Buna ek olarak, katılımcıların büyük bir oranı MEÇM sürecinde kendilerini daha rahat hissettiklerini ifade etmişlerdir. Nitekim, yukarıda sunulan veriler incelendiğinde, SOÇM öncesi kendini kaygılı hisseden 13 öğrencinin % 92'si (12) MEÇM sonrası kendini rahatlamış hissettiği anlaşılmaktadır. Bu rahatlamayı söz konusu öğrencilerin % 77'si (10) klasik müziğe bağlarken, geriye kalan % 23'ü (3) hem metnin içeriğine hem klasik müziğe bağlamıştır. Bununla birlikte, her iki uygulamada da çeviriye yardımcı araçların kullanılmasına izin verilmiş olsa da, MEÇM esnasında öğrencilerin ürettikleri çeviriler, aktarım edincinin dört temel koşulu olan dilbilgisel doğruluk, kullanılabilirlik, yerindelik ve erişilebilirlik açısından daha nitelikli oldukları gözlemlenmiştir. Örneğin, SOÇM içerisinde bulunan “Malgré le froid de la porte battante, les cris des balayeurs et leurs seaux d'eau ...” tümcesi 1 numaralı öğrenci tarafından “*Soğuğa rağmen kendiliğinden kapanan kapı, bağırarak çöpçü ve onun kova dolusu suyu, ...*”, 14 numaralı öğrenci tarafından ise “*Hava soğuk olmasına rağmen, temizlik işçileri ve bir kova dolusu su vardı, ...*” şeklinde çevrilmiştir. Bu iki örnek SOÇM esnasında öğrencilerin özellikle dilbilgisel doğruluk, kullanılabilirlik ve yerindelik koşullarını yerine getirmekte güçlük çektiğini göstermektedir. MEÇM esnasında ise bu güçlüğü azaldığı gözlemlenmiştir. Yine örnek vermek gerekirse, MEÇM içerisinde bulunan “... je la regardais allumer son feu dans l'étroite cuisine où vacillait la flamme d'une bougie” tümcesi 3 numaralı öğrenci tarafından “... *bir mum alevinin titrediği dar mutfaktaki ateşini yakmasını izlerdim*” 7 numaralı öğrenci tarafından ise “... *bir mum alevinin titreştiği dar mutfakta ateşi yakmasını izliyordum*” şeklinde çevrilmiştir. Yine bu örnekler MEÇM esnasında yapılan çevirilerin dilbilgisel doğruluk, kullanılabilirlik, yerindelik ve erişilebilirlik açısından daha nitelikli olduklarını göstermektedir.

Öte yandan üç öğrenci, metinleri kendi düzeylerine göre “çok zor” bulduklarını, klasik müziğin kendilerini daha kaygılı ve gergin hissetmelerine neden olduğunu veya hiç etkilemediğini belirtmişlerdir. Yine söz konusu bu üç öğrenci, iki deneyden SOÇM sırasında kendilerini daha rahat hissettiklerini ifade etmelerine rağmen MEÇM'den daha yüksek not aldıkları gözlemlenmiştir. Bununla beraber, yine üç farklı öğrenci

MEÇM esnasında klasik müzik sayesinde daha rahat hissettiklerini belirtmelerine rağmen daha niteliksiz ürünler ortaya koydukları da gözlemlenmiştir.

İkinci bulgu ise klasik müziğin katılımcıların duygu durumları üzerinde yarattığı etki ve ilgililerin elde ettikleri puanlar arasındaki ilişki arasında anlamlı bir fark olmaması dikkate değer diğer bir bulgudur. Bu verinin altı öğrencinin iki deney arasında hiçbir duygu değişimi yaşamadıklarını ifade etmelerine rağmen diğer soruda müziğin kendilerini daha kaygılı/daha gergin hissetmelerine sebep olduğunu işaretlemelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Nitekim, katılımcıların birbirleriyle çelişen ifadeleri doğru veri toplanmasına engel oluşturabilmektedir. Diğer yandan, hissedilen bir duyguyu belirtmek bazı insanlar için algılanması, yorumlanması zor ve yanıltıcı olabilen bir durum olduğundan toplanan bu verilerde hata payı bulunması kaçınılmaz bir gerçektir.

3.4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Daha önce yapılan araştırmalar, klasik müziğin insanlar üzerinde genellikle olumlu bir etkiye sebep olan bir uyarıcı olduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışmalara dayanılarak yapılan bu çalışma ile ilk olarak çevirmen eğitimi görmekte olan öğrencilerin çeviri edimleri sırasındaki kaygı durumları ve söz konusu öğrencilerin çeviri üretimleri sırasında müziğe maruz bırakılmaları durumunda çeviri ürünlerinde nitelik bakımından ne denli bir farklılık sağladığı hakkında bilgi elde edilmeye çalışılmıştır.

Yukarıda sunulan verilerden hareketle ilk araştırma sorumuzun yanıtı olarak örnekleme oluşturan öğrencilerin azımsanmayacak bir bölümünün (%35) kaygılı olduğu anlaşılmaktadır. Kaygı durumunun çeviri edimi üzerindeki etkisinin kabul edilebilir bir düzeye indirgenmesi amacıyla öğretmen duyarlılığının geliştirilmesi, ortam ve araçlarda bu doğrultuda düzenlemeler yapılması bu araştırma çerçevesinde ortaya konabilecek ilk öneri olabilir.

Öte yandan, bu çalışmada öğrencilerin duygu durumları kendi ifadelerine bağlı olarak ele alınmıştır. Bundan sonra yapılabilecek çalışmalarda daha kesin veriler elde edilebilmesi için yabancı dil öğrencilerinin kaygı durumunun ölçülmesi amacıyla

Horwitz, Horwitz ve Cope (1986) tarafından geliştirilen ve Aydın ve diğerleri (2016) tarafından Türkçe'ye uyarlanan *Yabancı Dil Sınıf Kaygısı Ölçeği* gibi birçok çalışmanın araştırma konusu olan veya psikoloji alanından da destek alınarak Mayer ve Gaschke (1988) tarafından geliştirilen *The Brief Mood Introspection Scale (BMIS)* yada Türkçe ismi ile *Kısa Duygudurum İçe-Bakış Ölçeği* gibi ölçeklerin kullanılması önerilebilir. Yine bu bağlamda, ileride yapılacak olan çalışmalarda katılımcıların geçmişte veya uygulamanın yapıldığı dönemde psikolojik bir rahatsızlık yaşayıp yaşamadıkları araştırılabilir. Elde edilen verilerin ışığında, ikinci araştırma sorusuna olumlu yanıt verilebileceğini göstermektedir. Çünkü örnekimizi oluşturan öğrencilerin MEÇM sırasında, müziğin etkisiyle kendilerini daha rahat hissettikleri, buna bağlı olarak da daha yüksek not aldıkları söylenebilir. Öte yandan, çeviri edimi sırasında devreye giren değişken sayısının çok fazla olması nedeniyle, ortaya çıkan verim artışının yalnızca tek bir değişkenle açıklanmasının mümkün olmadığı düşünülmektedir. Diğer değişkenlerle birlikte, daha geniş katılımlı bir araştırmanın bu konuda daha kesin sonuçlar verebileceği düşünülmektedir.

Bu sorulara ek olarak öğrencilerin yapılan ANOVA testi sonuçlarına dayanılarak, klasik müziğin öğrencilerin duygu durumları üzerinde yarattığı etki ve elde ettikleri puanlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Bu sonuç, öğrencilerin birbiriyle çelişen veriler sağlamış olmasına, katılımcı sayısının azlığına, farklı sınıftan katılımcılara aynı metinlerin sunulması gibi etkenlere de bağlanabilir. Bu konuyu ele almak isteyen diğer araştırmacıların katılımcı sayısını yüksek tutması, katılımcıların cinsiyetleri arasındaki sayı farkının eşit tutulması, farklı seviyelerde, farklı dil gruplarında, farklı müzik türlerinde, farklı metin türlerinde yoğunlaşması, gelecekte yapılacak çalışmalarda daha etkili sonuçlar elde edebilmek için yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Sonuç olarak müziğin çevirmen eğitimi almakta olan öğrenciler üzerinde olumlu etki yarattığı gözlemlenmiştir. Çevirmen eğitimi alan öğrencileri, dönemsel bile olsa, yazılı çeviri yapılan derslerde müziğe maruz bırakmak öğrencilerin bilişsel ve duygusal etkileşimini teşvik edebileceği söylenebilir. Öğrencilerin farklı coğrafya, farklı kültürel yapılardan geldikleri göz önünde bulundurulursa, bu tür çalışmaları sadece klasik müzik eşliğinde değil de farklı müzik türleri ile de uygulanması daha farklı sonuçlar vereceği de söylenebilir.

5. KAYNAKÇA

- Çağıl, N. (2013). Kutsal metinler ve müzik. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 39, 1-46.
- Çetiner, C. (2019, June). THE EFFECT OF POST-EDITING ON THE ATTITUDES AND PERFORMANCE OF TRANSLATION STUDENTS . *Ph.D Thesis*. GAZI UNIVERSITY GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES.
- Çetinkaya, S. (2015). *İKİDİLLİLİK VE ÇEVİRİ Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul Üniversitesi.
- Öztosun Çaydere, Ö. (2006). Dil Gelişimi ve Okuma Eğitiminde Müziğin Etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- A., V. R., Snyman, C., & Lotz, S. (2012). Applying Google Translate in a higher education environment: Translation products assessed. *Southern African Linguistics and Applied Language Studies*, 30(4), 511–524.
- Albir, A. H. (2015). The Acquisition of Translation Competence. Competences, Tasks, and Assessment in Translator Training. *Meta*, 60(2), 256-280.
- Aydın, S., Harputlu, L., Güzel, S., Çelik, Ş. S., Uştuk, O., & Genç, D. (2016). A Turkish Version of Foreign Language Anxiety Scale: Reliability and Validity. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 232, 250 – 256.
- Aydoğan, Y., & Gürsoy, F. (2007). Müzik dinleme alışkanlıklarının ve bazı değişkenlerin lise ikinci sınıf öğrencilerinin sürekli kaygı düzeyleri üzerindeki etkilerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 59-67.
- Bartle, G. (1962). Music in the language classroom. *Canadian Modern Language Review*, 11-14.
- Brown, H. D. (2000). *Principles of Language Learning and Teaching*. Pearson Education.
- Chiang, Y.-N. (2009). Foreign Language Anxiety in Taiwanese Student Interpreters. *Meta*, 54(3), 605-621 .
- Chuang, C. Y., Han, W. R., Li, P. C., & Young, S. T. (2010). Effects of music therapy on subjective sensations and heart rate variability in treated cancer survivors: a pilot study. *Complementary therapies in medicine*, 18(5), 224-226.
- Colina, S. (2009). Further evidence for a functionalist approach to translation quality evaluation. *Target. International Journal of Translation Studies*, 21(2), 235–264.
- Ergin, D. Y. (1995). ÖLÇEKLERDE GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7, 125-148.
- ERICKSON, C. (April 2006). WILL LISTENING TO CLASSICAL MUSIC BEFORE AND DURING TESTS HELP STUDENTS IMPROVE THEIR TEST SCORES? *Master of Science* . Faculty of the Graduate School of Winona State University .
- Eruz, S. (2010). *Çok kültürlülük ve Çeviri: Osmanlı Devleti'nde Çeviri Etkinliği ve Çevirmenler*. İstanbul: Multilingual.
- Eser, O. (2014). Çeviri Eğitiminde Edinç Kavramının Değerlendirilmesi - Türkiye Örneği. *Journal of International Social Research*, 135-156.

- Eser, O. (2015). *Çeviribilimde Edinç Araştırmaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Franzon, J. (2008). Choices in song translation: Singability in print, subtitles and sung performance. *The Translator*, 14(2), 373-399.
- Göktürk, A. (1994). *Çeviri: Dillerin Dili*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2014). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Guidère, M. (2016). *Introduction à la traductologie*. Louvain-la-Neuve: De Boeck Supérieur.
- Harris, B. (1973). La traductologie, la traduction naturelle, la traduction automatique et la sémantique. *Cahier de linguistique*, 2, 133-146.
- Holmes, J. (1972-1988). The Name and Nature of Translation Studies. *Translated! Papers on Literary Translation and Translation Studies*, 66-80.
- Holmes, J. (2012). *Çeviribilimin Adı ve Doğası*. Çev. Ayşenaz Koş (Vol. Çeviri Seçkisi-2. Çeviri (bilim) Nedir). İstanbul: İstanbul.
- Horwitz, E. K., Horwitz, M. B., & Cope, J. (1986). Foreign Language Classroom Anxiety. *The Modern Language Journal*, 2(70), 125-132.
- Jakobson, R. (1959). On Linguistic Aspects of Translation. *On Translation*, 230-239.
- Jiménez, R. G. (2017). Song translation and AVT: The same thing? *Babel*, 63(2), 200-213.
- Kaminski, J. L. (1993). The effect of soothing music on neonatal behavioural states in the hospital newborn nursery. Doctoral dissertation, University of British Columbia.
- Karimnia, A., & Lari Nastaran, S. (2012). The Effect of Background Music on Translation Quality. *Khazar Journal of Humanities and Social Sciences*, 5-33.
- Lecourt, E. (2005). *Découvrir la musicothérapie*. Paris: Eyrolles.
- Levitin, D., & Menon, V. (2003). Musical structure is processed in "language" areas of the brain: A possible role for Brodmann area 47 in temporal coherence. *NeuroImage*, 20, 2142-2152.
- Li, D. (2000). Tailoring Translation Programs to Social Needs: A Survey of Professional Translators. *Target*, 12(1), 127-49.
- Lilley, J. L., Oberle, C. D., & Thompson Jr, J. G. (2014). Effects of music and grade consequences on test anxiety and performance. *Psychomusicology: Music, Mind, and Brain*, 24(2), 184-190.
- LIU, X. L., & XIE, L. L. (2011). Choices in Song Translation—The Impact of Rewriting New Lyrics on Song Translation. *Journal of Hunan University (Social Sciences)*, 5(21).
- MacIntyre, P. D. (1999). Affect in Foreign Language and Second Language Learning. A Practical Guide to Creating a Low- Anxiety Classroom Atmosphere. D. J. Young içinde, *Language Anxiety: A review of the Research for Language Teachers* (s. 24-45). Boston: McGraw-Hill College.
- Mayer, J. D., & Gaschke, Y. N. (1988). The experience and meta-experience of mood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 55, 102-111.
- Modiri, I. G. (2010). Okul öncesinde müzik aracılığı ile yabancı dil öğretimi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 505-516.
- Naranjo Sánchez, B. (2018). Moving music for moving source texts - The influence of emotional music in translation performance. *Translation, Cognition & Behavior*, 1(2), 319-340.

- Olanezhad, M. (2015). A Comparative Study of Writing Anxiety among Iranian University Students Majoring English Translation, Teaching and Literature. *English Language Teaching*, 8(3), 59-70.
- Patel, A. D. (2003). Language, music, syntax and the brain. *Nature neuroscience*, 674.
- Polat, Y., & Özavcı Yapıcı, G. (2020). Farklı Programlarda Fransızca Öğrenenlerin Çeviri Edinçlerine Karşılaştırmalı Bir Bakış Denemesi. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 174-193.
- RAUSCHER, F. H., SHAW, G. L., & KY, C. N. (1993). Music and spatial task performance. *Nature*, 365(6447), 611.
- Ravakhah, A., Dastjerdi, H. V., & Ravakhah, M. (2015). Translation and Anxiety: A Study of Anxiety Effect on Translators' Performance in Terms of Speed and Accuracy. *Theory and Practice in Language Studies*, 5(5), 1053-1059.
- Richards, J. (1969). Songs in Language Learning. *TESOL Quarterly*, 3(2), 161-174.
- Sacks, O. (2019). *Müzikofili: Müzik ve Beyin Öyküleri*. çev. Begüm Kovulmaz. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Say, A. (2015). *Müzik tarihi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Sendelbach, S. E., Halm, M. A., Doran, K. A., Miller, E. H., & Gaillard, P. (2006). Effects of music therapy on physiological and psychological outcomes for patients undergoing cardiac surgery. *Journal of cardiovascular nursing*, 21(3), 194-200.
- Sezer, F. (2009). LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SINAV KAYGISINI AZALTMADA MÜZİKLE TERAPİNİN ETKİSİ. *Education Sciences*, 3, 859-871.
- Slevc, L. R., & Miyake, A. (2006). Individual differences in second-language proficiency: Does musical ability matter? *Psychological science*, 17(8), 675-681.
- Susam-Sarajeva, Ş. (2008). Translation and music: Changing perspectives, frameworks and significance. *The Translator*, 14(2), 187-200.
- TDK. (2019, Ekim 01). Büyük Türkçe Sözlüğü.
- TDK. (2020, Ocak 09). Büyük Türkçe Sözlüğü. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- Williams, M. (2013). A holistic-componential model for assessing translation student performance and competency. *Mutatis Mutandis*, 6(2), 419-443.
- Yılmaz Güngör, Z. (2014). Yabancı Dil Öğretiminde Şarkıların Kullanımı - Fransız Dili Eğitimi Bölümü Öğrencileriyle Bir Uygulama. *Humanitas - Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 141-152.
- Yan, J. X., & Wang, H. (2012). Second Language Writing Anxiety and Translation. *The Interpreter and Translator Trainer*, 6(2), 171-194.
- Yazıcı, M. (2010). *Çeviribilimin Temel Kavram ve Kuramları*. İstanbul: Multilingual.
- Zhang, X., & Qin, J. (2020). Empirical analysis of the alleviation effect of music on test anxiety of college students. *Revista Argentina de Clinica Psicologica*, 334-339.

EKLER

EK 1 – Kişisel Bilgi Formu

Değerli katılımcı,

Yürütmekte olduğum *Klasik Müziğin Fransızca Mütercim-Tercümanlık Öğrencilerinin Çeviri Sürecindeki Etkilerinin* araştırılacağı bilimsel araştırma için aşağıdaki bilgilere gereksinim duyulmaktadır. Kişisel bilgileriniz araştırma dışında hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Bilgilerinizin doğru olması araştırma sonuçlarının geçerliliği ve güvenilirliği için önemli olduğundan, durumunuzu en doğru şekilde yansıtan seçeneği işaretleyeceğinizden eminiz. İlginiz ve katılımınız için şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarım.

Araştırma Görevlisi Gül Özavcı Yapıcı

Veri Kullanma Onay Belgesi

Aşağıdaki bilgilerin belirtilen araştırmada kullanılmasına ...

İzin veriyorum

İzin vermiyorum

Bilgi Formu

Uygulama Tarihi : / /

Kişisel Bilgiler

Cinsiyetiniz : Kız Erkek

Yaşınız :

Üniversiteniz :

Bölümünüz :

Sınıfınız : 2. sınıf 3. sınıf 4. sınıf

Duygu Durumu

1. Duygu durumunuza en yakın seçeneği işaretleyiniz:

Enerjik Sakin Gergin Kaygılı Bunların dışında farklı duygu durumuna sahip iseniz ifade ediniz:

2. Müzikal eğitim seviyenize en uygun seçeneği işaretleyiniz:

Düşük: Sadece ilkokul ve lisede aldığım temel eğitim.

Orta: amatör olarak bir enstrüman çalabiliyorum.

Yüksek: profesyonel müzik eğitimi aldım (güzel sanatlar lisesi/ konservatuar) / Profesyonelce bir çalgı çalabiliyorum.

3. Aşağıdakilerden hangi bilişsel iş esnasında arka plan müziği dinliyorsunuz?

Hiçbir zaman Kitap okurken Ödev yaparken Çeviri yaparken

Aşağıdaki metni Fransızcadan Türkçeye çeviriniz.

Dès qu'il fut pensionnaire chez nous, c'est-à-dire dès les premiers jours de décembre, l'école cessa d'être désertée le soir, après quatre heures. Malgré le froid de la porte battante, les cris des balayeurs et leurs seaux d'eau, il y avait toujours, après le cours, dans la classe, une vingtaine de grands élèves, tant de la campagne que du bourg, serrés autour de Meaulnes. Et c'étaient de longues discussions, des disputes interminables, au milieu desquelles je me glissais avec inquiétude et plaisir. Meaulnes ne disait rien ; mais c'était pour lui qu'à chaque instant l'un des plus bavards s'avavançait au milieu du groupe, et, prenant à témoin tour à tour chacun de ses compagnons, qui l'approuvaient bruyamment, racontait quelque longue histoire de maraude, que tous les autres suivaient, le bec ouvert, en riant silencieusement. Assis sur un pupitre, en balançant les jambes, Meaulnes réfléchissait.

Aşağıdaki metni Fransızcadan Türkçeye çeviriniz.

Lorsqu'il faisait noir, que les chiens de la ferme voisine commençaient à hurler et que le carreau de notre petite cuisine s'illuminait, je rentrais enfin. Ma mère avait commencé de préparer le repas. Je montais trois marches de l'escalier du grenier ; je m'asseyais sans rien dire et, la tête appuyée aux barreaux froids de la rampe, je la regardais allumer son feu dans l'étroite cuisine où vacillait la flamme d'une bougie. Mais quelqu'un est venu qui m'a enlevé à tous ces plaisirs d'enfant paisible. Quelqu'un a soufflé la bougie qui éclairait pour moi le doux visage maternel penché sur le repas du soir. Quelqu'un a éteint la lampe autour de laquelle nous étions une famille heureuse, à la nuit, lorsque mon père avait accroché les volets de bois aux portes vitrées. Et celui-là, ce fut Augustin Meaulnes, que les autres élèves appelèrent bientôt le grand Meaulnes.

Dr. Öğr. Üyesi Sayın Bayram KÖSE,

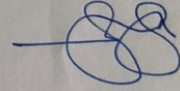
Klasik müziğin Fransızca Mütercim-Tercümanlık öğrencilerinin çeviri sürecindeki etkilerinin araştırılacağı Yüksek Lisans tezinde kullanılmak üzere seçilen metinlerin, boyut ve içerik açısından uygunluğu konusundaki görüşlerinizi aşağıdaki şıklardan birini işaretleyerek belirtiniz.

Metinlerin boyut ve içerik açısından uygunluğu:

Kesinlikle uygun Uygun Uygun değil Kesinlikle uygun değil

Metinlerin zorluk derecesi:

Kesinlikle kolay Kolay kolay değil Zor Kesinlikle zor

Dr. Öğr. Üyesi Sayın Ziya TOK,

Klasik müziğin Fransızca Mütercim-Tercümanlık öğrencilerinin çeviri sürecindeki etkilerinin araştırılacağı Yüksek Lisans tezinde kullanılmak üzere seçilen metinlerin, boyut ve içerik açısından uygunluğu konusundaki görüşlerinizi aşağıdaki şıklardan birini işaretleyerek belirtiniz.

Metinlerin boyut ve içerik açısından uygunluğu:

Kesinlikle uygun Uygun Uygun değil Kesinlikle uygun değil

Metinlerin zorluk derecesi:

Kesinlikle kolay Kolay kolay değil Zor Kesinlikle zor

Dr. Öğr. Üyesi Sayın Onur ÖZCAN,

Klasik müziğin Fransızca Mütercim-Tercümanlık öğrencilerinin çeviri sürecindeki etkilerinin araştırılacağı Yüksek Lisans tezinde kullanılmak üzere seçilen metinlerin, boyut ve içerik açısından uygunluğu konusundaki görüşlerinizi aşağıdaki şıklardan birini işaretleyerek belirtiniz.

Metinlerin boyut ve içerik açısından uygunluğu:

Kesinlikle uygun Uygun Uygun değil Kesinlikle uygun değil

Metinlerin zorluk derecesi:

Kesinlikle kolay Kolay kolay değil Zor Kesinlikle zor

EK 5 – Geriye Dönük Anket

Geriye Dönük Anket

Aşağıdaki bilgilerin belirtilen araştırmada kullanılmasına ...

İzin veriyorum

İzin vermiyorum

1. Çeviri metinlerinin zorluk derecesini belirtiniz.

Çok kolay Kolay Normal Zor Çok zor

2. Müzikli çeviri esnasında duygu durumunuzda bir değişiklik oldu mu?

Evet Hayır

3. Evet ise, bu değişikliğe hangi etken sebep oldu?

Klasik müzik Metnin içeriği Hem müzik hem metnin içeriği

Diğer:.....(yazınız)

4. Çeviri yaparken kendinizi hangi deneyde daha rahat hissettiniz?

Deney 1 (müziksiz) Deney 2 (müzikli)

5. Çeviri esnasında müzik sizi ne şekilde etkiledi?

Daha gergin/kaygılı olmama sebep oldu.

Rahatlamama sebep oldu.

Hiçbir şekilde etkilemedi.

EK 6 – Etik Kurul Onay Belgesi

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI
ETİK KURULU TOPLANTISI

KARAR TARİHİ : 08/05/2019
OTURUM NO : 04
TOPLANTI SAATI : 12:00

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu, Kurul Başkanı Prof. Dr. Mustafa ÖZEN başkanlığında gündemdeki maddeleri görüşmek üzere toplanarak aşağıdaki kararları almıştır.

GÜNDEM 3- Kırıkkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Mütercim-Tercümanlık Bölümü Öğretim Üyesi Dr. Duran İÇEL' in danışmanı olduğu Gül ÖZAVCI YAPICI tarafından yapılan "Klasik Müziğin Çevirimi Kaygısı Üzerindeki Etkileri: Kırıkkale Üniversitesi Fransızca Mütercim-Tercümanlık Öğrencileri Örneği" isimli proje incelenmiş olup, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Yönergesinde belirtilmiş olan Etik ilkelere uygun olduğuna karar verildi.

KARAR 3- Kırıkkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Mütercim-Tercümanlık Bölümü Öğretim Üyesi Dr. Duran İÇEL' in danışmanı olduğu Gül ÖZAVCI YAPICI tarafından yapılan "Klasik Müziğin Çevirimi Kaygısı Üzerindeki Etkileri: Kırıkkale Üniversitesi Fransızca Mütercim-Tercümanlık Öğrencileri Örneği" isimli proje incelenmiş olup, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Yönergesinde belirtilmiş olan Etik ilkelere uygun olduğuna karar verildi.

BAŞKAN
Prof. Dr. Mustafa ÖZEN

ÜYE
Prof. Dr. Cemal FEDAYİ

ÜYE
Prof. Dr. Ali TAŞ

ÜYE
Prof. Dr. Hacı Bayram IŞIK

ÜYE
Prof. Dr. Ahmet KARADOĞAN

ÜYE
Prof. Dr. Sevgi Yurt ÖNCEL

ÜYE
Doç. Dr. İbrahim MAZMAN

ÜYE
Prof. Dr. Oktay AKBAŞ

ÜYE
Prof. Dr. Mevlüt ERTEN